

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIV. • August 2026 • Číslo 8

**Tankové dni
LAUGARICIO**

**Syn povstalca,
otec Kukurice**

**Rozhovor s generálom
Miroslavom Lorincom**

103 nových dôstojníkov

Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika (AOS) 3. júla vyradila svojich absolventov. Na slávnosti sa zúčastnil prezident a hlavný veliteľ ozbrojených síl Peter Pellegrini.

K novým dôstojníkom sa prihovril aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Miroslav Lorinc. V akademickom roku 2025/2026 úspešne ukončilo štúdium v štyroch študijných programoch 22 študentiek a 81 študentov.

Promóciám predchádzalo vyradenie absolventov vojenského programu na nástupisku akadémie, počas ktorého ich rektor brigádny generál Aurel Sabó pasoval do prvej dôstojníckej hodnosti Poručík. Prezident udelil ocenenie za výnimočné výsledky vojakovi 1. stupňa Valentínovi Takáčovi. Vecný dar ministra obrany SR získal čatár Jakub Solus a ocenenie náčelníka Generálneho štábu si prevzal čatár Martin Hužvár.

Rektor Sabó udelil najlepším absolventom pamätné medaily a mimoriadne štipendiá. Ocenenia získali Petronela Sivák, Jakub Solus, Valentín Takáč a Matúš Brhel. Petronela Sivák za mimoriadne študijné výsledky získala aj Cenu rektora Akadémie ozbrojených síl.

Text a foto: AOS

Vážení čitatelia,

v týchto dňoch si pripomíname 82. výročie Slovenského národného povstania. SNP má zásadný význam pre novodobú históriu Slovenskej republiky. Slovenský národ jasne deklaroval, že odmieta tyraniu a stojí na strane slobody a demokracie.

Nemali by sme zabúdať v prvom rade na odvahu ľudí, ktorí sa postavili proti fašistickému zriadeniu. Práve ich zásluhou

je Slovenská republika krajinou, ktorá vyznáva humanistické a právne hodnoty. To, čo vykonali naši starí otcovia nepovažujeme za samozrejmosť. Každý z vás si uvedomuje čo znamenalo postaviť sa so zbraňou v ruke nacistickým okupantom. Neohrozili ste iba svoj život, ale aj členov rodiny, príbuzných. Mnohokrát za túto odvahu zaplatili celé dediny. Počas a najmä ku koncu druhej svetovej vojny bolo viac ako 140 slovenských obcí vypálených alebo zničených. Vyvraždenie obyvateľov Kališťa, Ostrého Grúňa, či Kľaku dodnes svedčia, akých zverstiev boli schopní fašistickí vojaci len z dôvodu, že ľudia pomáhali partizánom v boji za slobodu. Je úctyhodné, ak národ, ktorý bol považovaný za bábkú v rukách Adolfa Hitlera povstal a povedal Európe i svetu, že odmieta byť súčasťou Osi zla.

Keď dnes niekto hovorí o „ustrášenom“ či „holubičom“ národe, položme si otázku: Koľko národov porobených treťou ríšou takto povstalo? Ti, ktorí tvrdia, že Slovenské národné povstanie bol nejaký „komunistický, narýchlo zrealizovaný puč“, by sa mali opýtať samých seba, či by mali odvahu poskytnúť partizánom aspoň základné potraviny.

Všetci, ktorí padli za našu slobodu sú hrdinami. Je našou povinnosťou si ich pripomínať. Vďaka nim dnes žijeme v krajine, ktorá sa práve Slovenským národným povstaním postavila na stranu víťazov.

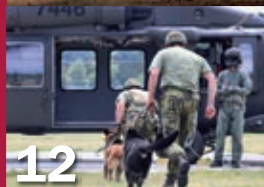
Češť ich pamiatke!

Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister obrany SR

ČÍSLO MESIACA

82 rokov

Dňa **29. augusta 1944** vypuklo Slovenské národné povstanie. Do bojov proti nacistom sa zapojilo **47 000**, neskôr až **60 000** vojakov pravidelnej armády a **18 000** partizánov z **33** národov a národností, no viac než **90 %** účastníkov tvorili Slováci. V prvých dňoch mala povstalecká armáda **16** peších práporov a **8** samostatných rôt, približne **46 000** pušiek, **4 000** samopalov, **2 700** guľometov, **200** diel a mínometov, **24** tankov, **4** stíhače tankov, **3** improvizované pancierové vlaky a **34** lietadiel. Sovietske lietadlá pre SNP prepravili takmer **800** ton zbraní a ďalšieho materiálu. Nemci povstanie po **60** dňoch potlačili. Časť povstalcov z **27. na 28. októbra 1944** prešla na partizánsky boj. Odhady hovoria o **10 až 15** tisícoch obetí.

- 4 Prázdniny s vojakmi
- 6 Tankové dni Laugaricio
- 10 Vojenská púť do Levoče
- 11 Ozbrojené sily pomáhajú
- 12 Psy na zemi, vo vzduchu, aj vo vode
- 14 Rozhovor s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Miroslavom Lorincem
- 18 TÉMA: Po stopách hrdinov Slovenského národného povstania

- 24 Ľahký tank LT vz. 38
- 26 Novinky z obranného priemyslu
- 28 Španielske roboty v Lešti
- 32 Ako vojenčili v bitke pri Moháči
- 34 Amazonka na vlnách
- 36 Dukla na mítingu P-T-S
- 38 Nová krv poddôstojníckeho zboru
- 41 MILITARY ENGLISH: NATO Summit 2026
- 42 Čo potrebujete vedieť o horúčke Q
- 45 Prvá plaketa SNP
- 46 Marína Paulíny: Všetko pre vlasť
- 47 Drevená valaška generála Klapálka

NA TITULNEJ STRANE: Na Tankových dňoch Laugaricio diváci videli tiež čs. ľahký tank LT vz. 38, aký bojoval aj v SNP • Foto: OS SR

Prázdniny s vojakmi

Rezort obrany má na organizovanie detských letných táborov všetkých päť P: podmienky, priestory, personál, program aj prax.

Letné prázdniny sú časom dovolenie, ale aj vojenských detských táborov. Tohto roku sa ich uskutočnilo a ešte stále koná neúrekom. Hneď prvým dňom prázdnin odštartovalo sériu letných táborov Veliteľstvo vzdušných síl vo Zvolene. Prvý, od 1. do 3. júla, pod názvom Family Summer a s témou Viac ako zlato zorganizovalo v spolupráci s 2. brigádou Vzdušných síl vo Zvolene. Deti zažili množstvo dobrodružstiev, hier, výletov i duchovných zamyslení. Navštívili Krupinu a rozhľadňu Vartovka. Deň strávili na Lunterovom ranči, kde si užili množstvo aktivít a spoločnú opekačku. Záver tábora patrilo branno-sportovému dňu v priestoroch 2. brigády Vzdušných síl vo Zvolene, do ktorého sa zapojili aj rodičia. Celý tábor vyvrcholil obľúbenou penovou šou. Na záver tábora prišiel deti pozdraviť zástupca veliteľa 2. brigády VzS mjr. Marek Pellegrini. Veliteľstvo vzdušných síl, konkrétne jeho dekanka por. Katarína Začková, pokračovala s táborami aj druhý júlový

týždeň. K deťom z Veliteľstva pridali aj tie deti, ktorých rodičia a príbuzní pracujú v Centre výcviku Lešť. Dovedna 48 detí trávilo čas nielen na Lešti, ale aj v blízkom okolí. Bohatý atraktívny program im pripravili aj lesní pedagógovia z rezortného štátneho podniku Vojenské lesy a majetky SR.

Akadémia deťom

V dňoch 13. – 17. júla sa na pôde Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš uskutočnil ďalší ročník Detskej univerzity, ktorá otvorila svoje brány 60 malým poslucháčom. Počas piatich dní mohli nazrieť do sveta vojenstva, moderných technológií, vedy aj bezpečnostných zložiek prostredníctvom prednášok, praktických ukážok a zážitkových aktivít. Navštívili Simulačné centrum AOS, zoznámili sa s prácou Vojenskej polície, hasičov i leteckých odborníkov a počas výletu na 51. krídlo Prešov spoznali vrtulníkovú techniku i prácu leteckých profesionálov. Nechýbali

aktivity zamerané na orientáciu v teréne, prvú pomoc, fyzikálne experimenty, technické zručnosti či tímovú spoluprácu. Celý týždeň sa niesol v duchu objavovania, získavania nových vedomostí a zábavy. Slávnostným vyvrcholením celého týždňa boli promócie, počas ktorých si absolventi prevzali diplomy z rúk rektora brig. gen. Aurela Sabóa a prorektora pre vzdelávanie plk. Michala Turčanika. Každý z účastníkov získal čestný titul „bakalárik“, čím úspešne ukončil svoje štúdium na Detskej univerzite AOS, ako aj množstvo darčiek od organizátorov.

V dňoch 6. – 10. júla 2026 sa v Akadémii ozbrojených síl uskutočnil denný biblický tábor pre deti s názvom Hrdinovia viery. Tábor pripravila Duchovná služba AOS – pplk. Tomáš Huďa a mjr. Ľubomír Kordoš – v spolupráci s Referátom duchovnej služby Finančnej správy SR, ktorý zastupovala npor. Lýdia Kordošová, a s pomocníkmi z radov kadetov a zamestnancov Personálneho úradu OS SR. Počas piatich dní pripravili pre

„Organizácia a podpora detských letných táborov je jedným z benefitov pre našich zamestnancov aj profesionálnych vojakov a deti sa v nich popri usmíatych prázdninových zážitkoch tiež veľa naučia.“

Martin Rímeš

generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR

48 detí pestrý duchovný, športový a poznávací program. Nechýbal ani priestor na športové aktivity pod vedením skúsených telocvikárov. Veľkým zážitkom bola aj návšteva Katedry strojárstva AOS, kde si deti prezreli strelné zbrane, motory bojových vozidiel, vyskúšali strelbu z airsoftových zbraní a jazdu s modelmi vojenskej techniky. Absolvovali tiež viacero zaujímavých výletov. Navštívili Nestville Chocolate v Hniezdnom, Vojenskú expozíciu Michala Strenka v Starej Lubovni a Stanišovskú jaskyňu v Jánskej doline. Slávnostnou bodkou za úspešným týždňom bolo odovzdanie pamätných listov všetkým účastníkom tábora, ktoré im osobne odovzdal rektor brig. gen. Aurel Sabó.

Spojenými silami

V priestoroch 12. mechanizovaného práporu v Nitre sa od 6. do 10. júla konal denný vojenský tábor pre deti a mládež, zameraný na rozvoj disciplíny, tímovej spolupráce a praktických zručností. Program účastníkom poskytol pestré aktivity s vojenskou tematikou, aj poznávacie výlety. Veľký záujem vzbudila prezentácia vojenskej techniky, ktorá deťom priblížila vybavenie ozbrojených síl a jeho využitie v praxi. Okrem toho nechýbali ani súťaže s vojenskou tema-

tikou, orientačné úlohy, tímové aktivity a praktické cvičenia, ktoré podporili spoluprácu, komunikáciu a schopnosť riešiť úlohy pod časovým tlakom.

Denný detský vojenský tábor v topoľčianskych Jaselských kasárňach od 13. do 24. júla vzbudil veľký záujem. Na prvý turnus sa prihlásilo vyše 55 detí, na druhý 37. Program bol postavený na striedaní aktivít vojenského charakteru, súťaži, budovaní disciplíny, odvahy a tímovej spolupráce. Deti prešli základmi pohybovej prípravy, orientácie, jednoduchými taktickými úlohami a kolektívnymi výzvami, ktoré posilňovali odolnosť aj vzájomnú podporu. Súčasťou programu boli aj výlety, ktoré utužovali kolektív a vytvárali nové priateľstvá. Nechýbala ani spoločná opekačka. Atmosféru tábora dotvárali aj pochody so spevom, ktoré spájali vojenský rytmus s detskou energiou. Dôležitou súčasťou tábora bol aj duchovný rozmer.

V dňoch 13.- 17. júla zorganizovalo Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR denný detský tábor pre deti príslušníkov a zamestnancov OS a OZ SR. Na programe sa aktívne podieľali aj generálny duchovný plk. Viktor Sabo či dekan mjr. Dávid Vargaestok. Deti absolvovali výlet na Devínsku Kobylu, pozorovali faunu na Sandbergu, na-

vštívili Múzeum a Bunker BS4 a na záver ich navštívil aj riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR Martin Rímeš. Tradičnou táborovou bodkou bola návšteva trampolíňového parku Cyberjump. Ekumenická pastoračná služba sa podieľala i na vojenskom tábore pre deti a mládež v Nitre.

Na mnohých táboroch spolupracoval Ordinariát Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR. Napríklad už 18 rokov organizuje letné detské tábory na Smrekovici pre deti od 7 do 16 rokov. Vojenský duchovní, kapitán Ján Čupalka a major Slavko Ganaj, tu spolu s Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia a vojenským hotelom Granit Smrekovica organizujú v lete tri turnusy desaťdňového tábora pre vždy štyri desiatky detí. Záujem pritom zakaždým presahuje kapacitné možnosti. „Je zároveň skvelé, že niekdajší „táborníci“ sa vo vyššom veku radi vracajú do tábora ako animátori,“ uviedol mjr. Ganaj.

Vojenské letné detské tábory sa do konca prázdnin konajú po celom Slovensku a nie je možné zachytiť či aspoň vymenovať všetky. No a potom sú tu tábory Misia Delta a Kemp Lešť, ktoré organizuje priamo Ministerstvo obrany SR. Ale o nich si viac povieme v budúcom vydaní nášho mesačníka.

(aš) • Foto: OS SR

Od Panzera po F-16

Tisíce rodín a nadšencov vojenskej histórie neodradili od návštevy tohtoročných Tankových dní Laugaricio ani rekordne vysoké letné teploty. V poradí jedenásty ročník priniesol novinky z vojenskej histórie aj súčasných ozbrojených síl.

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Miroslav Lorinc (vpravo) a veliteľ Pozemných síl OS SR brigádny generál Štefan Acsai

Tankové dni Laugaricio – Deň s Pozemnými silami OS SR patria medzi jedno z najväčších slovenských podujatí zameraných na vojenskú históriu. Výnimkou neboli ani tie tohtoročné, ktoré sa konali 27. júna, tak ako aj predošlé ročníky v obci Trenčianske Stankovce. Nadšenci vojenskej histórie na nich predstavili verejnosti rekordných 400 kusov techniky. Podujatie zorganizovalo občianske združenie KVH Laugaricio pod záštitou podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka, náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR Miroslava Lorinca a predsedu Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslava Bašku. Verejnosť si mohla pozrieť históriu aj súčasnosť vojenstva. Najväčšími lákadlami boli raritná technika z druhej svetovej vojny a dynamické prezentácie ozbrojených síl s využitím nových bojových lietadiel F-16.

Mesačné prípravy

Aj keď návštevníci podujatia vidia Tankové dni len v sobotu, prípravy a tvrdá práca organizátorov aj ozbrojených síl začínajú oveľa skôr. Dynamické ukážky OS SR patria popri histo-

rických ukážkach k hlavným lákadlám programu. Ako priblížil veliteľ Pozemných síl brigádny generál Štefan Acsai, prvé prípravy začínajú už v marci. „Prvotné stretnutie s hlavným organizátorom sa uskutočnilo na jar, kde sa rozdiskutoval zámer podujatia na tento rok. Samotná príprava plánovania sa rozbehla v apríli a hlavná dynamická ukážka sa finalizovala koncom mája.“ Ako dodal, v júni prebehla úprava priestoru tak, aby čo najlepšie vyhovoval plánovaným ukážkam. Dynamická ukážka sa musí prispôbovať terénu, pričom sa berie do úvahy prítomnosť divákov. „Jedným zo zámerov je predstaviť novo zavádzanú výzbroj a techniku,“ uviedol brigádny generál Acsai a dodal, že budúci rok sa ozbrojené sily budú snažiť predstaviť ďalšie novinky.

Pri organizovaní ukážok Ozbrojené sily SR spolupracujú s organizátormi podujatia, Mariánom a Máriom Simeonom (otec a syn). „Príprava podujatia prebieha niekoľko mesiacov a zahŕňa množstvo spoločných stretnutí, plánovanie programu, logistiku, bezpečnostné opatrenia aj koordináciu techniky a personálu. Každý má svoju jasne definovanú úlohu a práve vďaka tejto vzájomnej dôvere a profesionálnemu prístupu dokážeme pripraviť podujatie na vysokej úrovni,“ uviedol Mário Simeon.

Spoluprácu pri organizovaní vyzdvihol aj brig. gen. Štefan Acsai: „Spolupráca s organizátormi je už tradične na veľmi dobrej úrovni. Absolvovali sme spolu viacero koordinačných stretnutí, na ktorých sa doladili jednotlivé požiadavky – či už z našej strany, alebo zo strany usporiadateľov.“

„Musím opäť vyzdvihnúť ochotu, profesionalitu a ústretovosť ozbrojených síl. Za touto spolupracou stoja konkrétni ľudia, ktorým úprimne záleží na tom, aby bola prezentácia Ozbrojených síl SR aj Tankových dní Laugaricio na čo najvyššej úrovni. Patrí im za to moje úprimné poďakovanie,“ poďakoval sa ozbrojeným silám Mário Simeon.

V dynamickej ukážke sa predstavili takmer všetky kľúčové spôsobilosti, ktorými slovenské ozbrojené sily disponujú.

Historická ukážka sa tento rok zamerala na nasadenie slovenskej Rýchlej divízie na východnom fronte

Ukážku po prvýkrát okorenili aj stíhacie lietadlá F-16. Príslušníci ozbrojených síl predviedli napriek vysokým teplotám v náročnom teréne prekonávanie vodných prekážok, prieskum pomocou dronov, ukážky ženijného zabezpečenia, palebnej podpory, aj koordinácie pozemných a vzdušných síl. Nechýbali ani statické ukážky a prezentácie, kde svoju výzbroj predstavili takmer všetky kľúčové útvary ozbrojených síl. Celkovo sa na tohtoročných Tankových dňoch zúčastnilo až 271 profesionálnych vojakov so 171 kusmi techniky.

„Jadro aktivity tvorili príslušníci pozemných síl, konkrétne zástupcovia 11. mechanizovaného práporu a 1. mechanizovanej brigády, 91. ženijného pluku, 22. prieskumného pluku, 5. delostreleckého pluku, 2. mechanizovanej brigády a 71. práporu podpory velenia,“ ozrejmil Štefan Acsai. Spolu s nimi prispeli do prípravy a realizácie podujatia zo strany OS SR aj vzdušné sily, 82. brigáda spoločnej podpory, Veliteľstvo posádky Bratislava, 11. samostatný pluk či Vojenské zdravotníctvo. Podporu aj v rámci samostatných prezentácií poskytla Vojenská polícia, Vojensko-technický skúšobný ústav a Vojenský historický ústav.

„Všetkým účastníkom by som rád úprimne poďakoval za aktívnu účasť a vzornú reprezentáciu na verejnosti,“ povedal brig. gen. Acsai. Na podujatí sa opäť zúčastnili aj príslušníci mnohonárodnej brigády NATO, dislokovanej na Lešti. Ich cieľom bolo prezentovať slovenskej verejnosti takmer všetku techniku a vybavenie, ktorými disponujú. Celkovo 35 príslušníkov brigády prispelo do statickej ukážky viacerými typmi ľahkej a ťažkej techniky – od vozidiel VAMTAC cez stíhače tankov Centauro až po Leopard 2A6 portugalskej armády. Príslušníci

brigády potvrdili, že v budúcnosti uvažujú aj o dynamických ukážkach.

Historické novinky

Popri dynamických ukážkach ozbrojených síl tvoria jadro programu historické bojové rekonštrukcie. Organizátori sa snažia každý rok zamerať na iné bojisko. Témou tohtoročných Tankových dní bolo pôsobenie slovenskej armády na východnom fronte. Hoci slovenskú armádu z obdobia druhej svetovej vojny už na minulých ročníkoch prezentovali formou dobových táborov, tohtoročná dynamická ukážka bojov bola novinkou. „Slovenská Rýchla divízia patrí k významným, no zároveň menej známym kapitolám našich vojenských dejín. Naším cieľom nebolo hodnotiť historické udalosti, ale priblížiť ich verejnosti čo najautentickejšie a na základe historických faktov. Slovenské dejiny si musíme pripomínať v celej ich zložitosti, bez zamlčievania, ale aj bez prikrášľovania,“ ozrejmil výber ťaženia slovenskej armády v Rostovskej oblasti ako jadro ukážky Mário Simeon. „Veríme, že práve takéto spracovanie pomáha návštevníkom lepšie pochopiť našu vlastnú históriu v celej zložitosti. Nejde o oslavu jednej či druhej strany konfliktu, ale o snahu priblížiť dejiny tak, ako sa skutočne odohrali.“

Tankové dni Laugaricio pokrývajú širokú oblasť vojenskej histórie. Príkladom boli rímski legionári.

Svojou prítomnosťou reflektujú rôznorodé zamerania klubov vojenskej histórie dobové tábory. Návštevníci mohli vidieť a spoznať nielen uniformy, ale aj výzbroj a výstroj jednotlivých historických vojsk vrátane rímskych légii, nemeckej, sovietskej či japonskej armády. Vojenskú históriu, ktorej súčasťou boli aj Slováci, reflektoval tábor armády vojnovnej Slovenskej republiky či tábory zamerané na československý odboj na západnom

Nechýbala ani technika a príslušníci mnohonárodnej brigády. Na fotografii portugalský tankista so svojim Leopardom.

fronte. Organizátormi ocenený bol tábor M*A*S*H 4077, ktorého tvorcovia (KVH Geronimo) verne napodobnili legendárny seriál vrátane jeho postáv. Organizátor Marián Simeon priblížil prípravy historických ukážok a táborov, na ktorých sa zúčastnilo až 1 500 účinkujúcich a 82 vojenských historických klubov. Veľkú časť tvorili účinkujúci zo Slovenska, Česka, Poľska a ďalších európskych krajín. Práve z Českej republiky, z Vojenského historického ústavu, bol zapožičaný kľúčový a mimoriadne vzácny originálny ľahký tank LT vz. 38, ktorý bol hlavným magnetom historických ukážok. Do Trenčianskych Stankoviec dorazili aj zberatelia z Poľska, vrátane zástupcov poľského Múzea obrnenej techniky v Kłaninie.

Prípravy Tankových dní Laugaricio trvali celý rok. „Keď sem chceme dostať určité unikáty, musíme ich objednať rok vopred. Prípravy trvajú 365 dní, posledný mesiac sú intenzívne. Je to náročné, ale nie je to len na mne, je to práca celého tímu,“ opísal Marián Simeon.

Organizátorom podujatia sa zatiaľ pravidelne darí priniesť každý ročník novinku z oblasti vojenskej histórie. Tento rok bol výrazným ťahúňom nemecký stredný tank z druhej svetovej vojny PzKpfw IV Ausf J, ktorý predstavili nadšenci vojenskej histórie z Poľska.

„Najväčším lákadlom bol podľa mňa práve nemecký tank Panzer IV, ktorý sme mohli vidieť v defilé alebo v dobovom tábore. Žiaľ, tesne pred hlavnou ukážkou ho vyradila technická porucha, takže sa nemohol zapojiť do dynamickej ukážky bojov,“ vyzdvihol vzácny exponát Mário Simeon. Ťažkú techniku, avšak z kategórie ľahkých tankov, doplnil americký M24 Chaffee či sovietsky T-37. Atraktívne boli aj tri ľahké československé tanky LT-38 v označení slovenskej armády. Originál zo zbierok

Vojenského historického ústavu Praha a dve repliky zo Slovenska a Poľska umocnili aj hlavnú bojovú historickú ukážku, ktorá sa zameriavala na činnosť slovenskej Rýchlej divízie na východnom fronte. Nechýbala ani iná pásová aj kolesová technika od prvej svetovej vojny po súčasnosť. Vojenský historický ústav prezentoval aj tank T-55AM2K či helikoptéru Mi-4. Vežu Turra 30V10 na vozidle Patria 8x8 či ľahký tank CV90120 prezentovali súkromné spoločnosti ako EVPÚ a BAE Systems.

Vysoké teploty výzvou

Posledný júnový víkend sa niesol v znamení vysokých horúčav, ktoré atakovali hranicu 40°C. Počasie tak predstavovalo výzvu nielen pre organizátorov a účastníkov, ale aj návštevníkov. „Tohtoročné extrémne horúčavy sa prirodzene podpísali aj na celkovom počte návštevníkov. Na podujatí sa predstavilo 340 kusov techniky, atmosféru vytvorilo až 1 240 reenactorov a veteránistov, no divákov s deťmi prišlo približne o tretinu menej ako po iné ročníky. Napriek tomu, že teploty dosahovali rekordy, považujeme návštevnosť za úspech. Sme veľmi vďační každému návštevníkovi, ktorý nás prišiel podporiť, pretože práve pre nich Tankové dni Laugaricio organizujeme,“ konštatoval Mário Simeon.

Organizátor podujatia Marián Simeon sa zúčastnil aj na defilé vojenskej techniky na vozidle FWD z Clintonville z obdobia 1. svetovej vojny

Vysoké teploty zažívali najviac na svojej koži členovia klubov vojenskej histórie, ktorým vlnené uniformy dávali zabráť. „Program aj scenár hlavnej ukážky sme museli prispôbovať doslova do poslednej chvíle tak, aby boli reenactori v historických uniformách čo najmenej vystavení priamemu slnku. Extrémne teploty ovplyvnili aj leteckú techniku, keďže nižšia

Jedným z lákadiel bol nemecký stredný tank PzKpfw IV Ausf. J

Návštevníci si mohli prezrieť dobové historické tábory

„Za Ozbrojené sily SR tvorili jadro príslušníci pozemných síl, konkrétne zástupcovia 11. mechanizovaného práporu a 1. mechanizovanej brigády, 91. ženijného pluku, 22. prieskumného pluku, 5. delostreleckého pluku, 2. mechanizovanej brigády a 71. práporu podpory velenia.“

Tankové dni nie sú len o histórii, ale aj o stretnutiach. Vedľa seba sa stretli dva ľahké tanky z rôznych období – československý LT vz. 38 a švédsky CV90120.

hustota vzduchu zhoršuje letové vlastnosti a znižuje výkon motorov,“ dodal.

Náčelník Generálneho štábu OS SR už tradične otvára podujatie svojim príhovorom. Výnimkou nebol ani generál Miroslav Lorinc, ktorý pokladá toto podujatie za významnú súčasť vojenských tradícií na Slovensku. „Je dôkazom toho, že odkaz minulosti má svoje miesto aj v súčasnosti. Záujem o vojenskú históriu dokáže spájať vojakov, nadšencov aj širokú verejnosť. Som presvedčený, že dynamické ukážky, prezentácia vojenského majstrovstva našich vojakov a jedinečná atmosféra tohto podujatia prinesú množstvo silných zážitkov návštevníkom všetkých vekových kategórií,“ poďakoval nielen príslušníkom pozemných síl, ale aj všetkým zložkám Ozbrojených síl SR, ktoré sa podieľali na príprave a zabezpečení tohto významného podujatia.

Po ňom si slovo vzal veliteľ Pozemných síl brig. gen. Acsai, ktorý zaželel všetkým občanom Slovenskej republiky, aby sa s vojenskou technikou stretávali iba na takýchto podujatiach, v atmosfére pokoja, pri dobrom jedle s rodinami a priateľmi. „Ako veliteľ Pozemných síl urobím všetko pre to, aby sme aj

brigádny generál Štefan Acsai
veliteľ Pozemných síl OS SR

naďalej prispievajú k bezpečnosti, mieru, ktoré nám umožňujú žiť spokojný a slobodný život,“ dodal. Po jeho príhovore zaznel slávnostný výstrel z húfnice D-30 a začal sa program, na ktorý už všetci čakali.

S priebehom podujatia boli organizátori spokojní. „Človek má vždy obavy, ale myslím si, že to dobre dopadlo. Ukážky má na starosti syn, ten je na ne odborník. Vytvorí scenár a ja mu navrhmem možnosti – ako by sme to mohli spraviť, koho by sme mohli pozvať a akú tému zvoliť. On potom vypracuje konkrétny scenár, ktorý predstavíme zúčastneným. V piatok máme generálku, ale nasucho. To znamená, že aj vodiči tankov alebo vozidiel chodia po určených trasách pešo, rovnako aj strelci – a v sobotu potom ideme naostro,“ opísal rodinnú spoluprácu Marián Simeon.

Podobne hodnotil ukážky pozitívne aj brig. gen. Acsai: „Som hrdý na svojich podriadených. Myslím si, že odvedli obrovský kus dobrej práce. Bolo to dynamické, a dostatočne úderné na to, aby pozornosť divákov, ktorí si to prišli pozrieť, neklesala. Som spokojný.“ Z programu sa tešil na historickú časť a najviac ho upútal Panzer IV. „Je to úplná rarita. Už ich nie je veľa funkčných vo svete, ani v Európe. Je to srdcovka, ktorú som chcel určite vidieť.“

Návštevníci a záujemcovia o Tankové dni Laugaricio sa aj v budúcnosti môžu tešiť na zaujímavý a bohatý program. „Nášou ambíciou je opäť pripraviť niečo, čo návštevníci na Slovensku bežne nemajú možnosť vidieť. Zatiaľ však nie je nič rozhodnuté. Ja osobne by som chcel raz ľuďom ukázkou priblížiť Československú samostatnú obrnenú brigádu pri Dunkerque, obliehanie Tobruku, oslobodenie Rumunskej kráľovskej armády alebo boje v Údolí smrti,“ priblížil ambície ukážok do budúcnosti Mário Simeon. Nezabúda pritom ani dobové tábory. „Veľmi radi by sme privítali kluby zobrazujúce 1. svetovú vojnu alebo ešte staršie obdobie – ako napríklad napoleonské vojny.“

Npor. Lenka Meravá a Jaroslav Cabuk

Foto: autori, OS SR

Okrem veľkej dynamickej ukážky príslušníci ozbrojených síl ukázali verejnosti aj boj zblízka

Pútnici v uniformách

Pešia púť z Prešova na Mariánsku horu v Levoči organizovaná Ordinariátom Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR aj tento rok spojila vojakov rôznych národností. Pútnici v uniformách absolvovali 65 kilometrov. Druhý deň sa k Slovákom pripojili aj vojaci z Poľska, Nemecka, Rakúska a príslušníci mnohonárodnej brigády pôsobiacej na Lešti, medzi ktorými nechýbali Španieli, Portugalci, Česi, Slovinci a Rumuni. Dovedna tak putovalo dvesto vojakov. Po príchode do Levoče pútnikov v uniformách na spoločnej omši v Kostole Ducha Svätého pri kláštore minoritov privítal biskup ordinár Mons. Pavol Šajgalík. Udelil im požehnanie a spoločne sa vydali na Mariánsku horu. Vývrcholením púte bola večerná omša.

95 nových bakalárov

V Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika odovzdal rektor brig. gen. Aurel Sabó diplomy 95 absolventom bakalárskeho štúdia. Pri tejto príležitosti ocenil mimoriadnymi štipendiami a vecnými darmi najúspešnejších z nich. Ocenenými sú voj. 1. st. Martin Cisko (Bezpečnosť a obrana štátu), slobodníčka Martina Bjelová (Elektronické zbraňové systémy), slobodníčka Andrea Očko-ovičová (Vojenské spojovacie a informačné systémy) a slobodníčka Jana Gálíková (Zbraňové systémy, zbrane a ich časti). Po úspešnom ukončení vysokoškolského štúdia tretieho stupňa priznal rektor právo používať akademický titul doktor kapitánovi Sebastiãoovi Potockému.

- V súlade s nariadením náčelníka Generálneho štábu OS SR na vykonanie organizačných zmien bolo dňom 1. augusta 2026 Veliteľstvo 82. brigády spoločnej podpory reorganizované a premenované na Veliteľstvo síl spoločnej podpory.

- V Centre výcviku Leš sa uskutočnil 3. ročník medzinárodného cvičenia PETT (Prolonged Evacuation Transport Team), zameraného na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v prostredí, kde nie je možné raneného okamžite evakuovať. Deväť špecializovaných zdravotníckych tímov preverilo svoje schopnosti v scenároch, ktoré verne simulovali podmienky reálneho nasadenia. Do cvičenia sa zapojila aj Záchraná zdravotná služba a cenné skúsenosti získali študenti urgentnej zdravotnej starostlivosti z Katolíckej univerzity v Ružomberku.

- Na pozvanie náčelníka logistiky Národnej gardy štátu Indiana plukovníka Williama Warda absolvovali príslušníci veliteľstva a podriadených útvarov 82. brigády spoločnej podpory logistický výcvik s americkými partnermi v Camp Atterbury. Zamerali sa na logistické plánovanie, spoluprácu v poľných podmienkach a zdokonaľovanie schopností štábov pri riadení logistických operácií. Pred cvičením ich pozdravil veliteľ 82. brigády brigádny generál Jozef Ševčík, ktorý rokoval s veliteľom NG Indiana generál-majorom Lawrencom Muennichom o ďalšej spolupráci, spoločných cvičeniach a možnostiach vzdelávania na Slovensku aj v USA.

- Delegácia portugalského ministerstva obrany navštívila Vojenský výcvikový priestor Turecký vrch, kde sa oboznámila so systémom budovania Národných obranných síl, procesom regrutácie, prípravou príslušníkov, ako aj s modelom duálneho vzdelávania na stredných školách. Program zahŕňal prezentácie venované legislatívnemu rámcu Národných obranných síl a Žandárskeho zboru, ich organizačnému usporiadaniu, hlavným úlohám, systému výcviku a motivačným nástrojom pre záujemcov o službu v OS SR.

- Generálny štáb Ozbrojených síl Slovenskej republiky privítal delegáciu španielskeho veliteľstva NATO Rapid Deployable Corps – Spain, ktorú viedol náčelník komunikačnej divízie veliteľstva brigádny generál José González Vallés. Cieľom návštevy bola prezentácia schopností a výmena skúseností v oblastiach strategickej komunikácie, informačných aj psychologických operácií, vzťahov s verejnosťou a civilno-vojenskej spolupráce.

- Zástupca veliteľa vojenského zdravotníctva – zástupca hlavného lekára plk. gšt. MUDr. Jaroslav Jakub, MPH, LL.M. ako prvý lekár vojenského zdravotníctva úspešne absolvoval päťmesačný Senior Course na prestížnej NATO Defense College v Ríme. Okrem úspešného ukončenia štúdia zameraného na strategické vodcovstvo získal so svojou študijnou skupinou prestížnu Eisenhowerovu cenu za najlepší študijný projekt.

- Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – fakultná nemocnica získala platinové ocenenie ESO Angels Awards 2025, udeľované nemocniciam, ktoré poskytujú zdravotnú starostlivosť o pacientov s cievnou mozgovou príhodou na vysokej odbornej úrovni. Ocenenie udeľujú organizácie European Stroke Organisation (ESO) a Angels Initiative. Ocenenie Platinum Status na pôde Neurologickej kliniky ÚVN SNP Ružomberok – FN prevzal v mene nemocnice MUDr. Oto Hanus.

Vrtuľníky hľadali stratené dieťa

Ozbrojené sily Slovenskej republiky na žiadosť Prezídia Policajného zboru SR poskytli 27. júla vrtuľník

UH-60M Black Hawk s posádkou na podporu pátrania po nezvestnom trojročnom dieťati z obce Huncovce.

Posádka vrtuľníka spolu s príslušníkmi Policajného zboru SR vykonávala letecké pátranie v priestore medzi obcami Veľká Lomnica, Huncovce a Malý Slavkov.

Pri prehľadávaní terénu vojaci využili termovíznú techniku, ktorá umožňuje efektívnejšie vyhľadávanie osôb aj v nočných podmienkach.

Nezvestné dieťa nasledujúci deň našiel Pátrací tím Východ, odovzdal ho do opatery zdravotníkov a do rúk rodičov.

Vojaci pomáhali po búrkach

Níživé krupobitie zanechalo koncom júla v obciach na východnom Slovensku spúšť. Na základe žiadosti starostov dotknutých obcí Ozbrojené sily SR okamžite vyčlenili sily a techniku. V Zemplínskej Širokej a Sennom príslušníci 22. mechanizovaného prá-

poru s nákladnou technikou pomáhali s odstraňovaním následkov búrky od 28. júla.

V obci Lekárovce zasahovali vojaci z 902. ženijného práporu. Odpratávali škody, pomáhajú s ťažkou technikou a pracovali na tom, aby sa život v zasiah-

nutých obciach čo najskôr vrátil do normálu.

Ozbrojené sily SR sú pripravené poskytovať pomoc zložkám Integrovaného záchranného systému vždy, keď si to situácia vyžaduje.

Skvelý úspech chemikov

V priestoroch Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW) v Haagu sa v júli uskutočnilo vyhodnotenie testov spôsobilosti OPCW PT-59. Pravidelne sa na nich zúčastňuje aj Stacionárne identifikačné laboratórium (SIL), ktoré sa nachádza v Zemianskych Kostolnoch a organizačne patrí pod 905. centrum špecializovanej bojovej podpory Nováky. Tohto roku bolo jedným z 28 testovaných laboratórií. Už po tretí raz uspelo, čo znamená,

že sa zaradí do siete medzinárodne certifikovaných laboratórií, akých je v Európe momentálne len dvanásť.

Bude schopné prijať vzorky z reálnych inšpekcií a poskytovať dôveryhodné výsledky.

„Cesta od prvých pokusov, darovanie nových analytických prístrojov od USA a nasledujúce úspešné testovanie v priebehu dvoch rokov je veľkým príbehom usilovnej práce,“ konštatoval veliteľ 905. centra špecializovanej bojovej podpory Nováky podplukovník Marek Vlnka.

Pri príležitosti dosiahnutého úspechu zorganizoval veľvyslanec SR v Holandskom kráľovstve Juraj Podhorský, ktorý

je zároveň stálym predstaviteľom SR pri OPCW, 15. júla slávnostné podujatie pre predstaviteľov Organizácie pre zákaz chemických zbraní, členov diplomatického zboru a ďalších hostí.

Na zemi, vo vzduchu, aj vo vode

Vojenská polícia zorganizovala od 28. júna do 3. júla v priestoroch Centra výcviku Lešť inštruktážno-metodické zamestnanie v oblasti kynológie. Zúčastnili sa na ňom vojenský policajti z Českej republiky, Maďarska a kynológovia ozbrojených zborov SR, ČR i Nemecka. Cvičenie sa zameralo na široké spektrum úloh a zahŕňalo používanie cvičnej munície, dymovnic i helikoptér.

Už na člnе niektorí psovodi pripravovali svojich psov na ďalšiu úlohu – zneškodnenie figuranta na druhom brehu

Necvičili len psovodi a ich štvornohí kolegovia z radov slovenskej Vojenskej polície. Na Lešť prišli aj psovodi Policajného zboru či Zboru väzenskej a justičnej stráže. Slovenských psovodov doplnili psovodi z Česka, Maďarska a Nemecka. Dovedna sa stretlo 30 psovodov a ich psov.

Inštruktori, ktorí pomáhali aj zahraničným kolegom, boli z radov odboru výcviku a kynológie Vlkanová-Hronsek. Cvičenie odborne viedol hlavný kynológ Vojenskej polície major Filip Kliment. Skladalo sa z viacerých modelových situácií, pričom každá bola zameraná na iné prostredie, s ktorým sa môžu psy a ich psovodi v službe stretnúť. Jedným z cieľov bolo overiť pripravenosť psov v prítomnosti rôznych rušivých elementov. Citlivý čuch a sluch potrápili zásahové rozbušky a dymovnice. Samozrejmosťou bola cvičná strelba. Hľadanie nebezpečných osôb v sťažených podmienkach viedlo k zdokonaleniu taktických postupov jednotlivých kynologických zložiek i psov.

Z vrtuľníka do člna

Technicky náročná časť cvičenia sa uskutočnila vo štvrtok. Zahŕňala využitie kombinácie viacerých náročných faktorov – vodu, výšku či hluk motorov helikoptéry. Ich prítomnosť bola pre viaceré psy novinkou. V týchto modelových situáciách asistovala inštruktorom technika Hasičského a záchranného zboru (člny) a Vzdušných síl OS SR (vrtuľník UH-60M Black Hawk). V neposlednom rade sa pri cvičení využila aj maketa vrtuľníka, vodojem a ďalšie technické zariadenie Centra výcviku Lešť. Práve maketa vrtuľníka otvorila štvrtkovú modelovú situáciu. Psovod so psom mal za úlohu dostať sa k páchatelovi – figurantovi – netradičným spôsobom.

Cesta na protiľahlú stranu vodojemu zahŕňala vyzdvihnutie do makety vrtuľníka, zostup do vody, z vody do člna, z člna opäť do vody a z vody na breh. Výška a absencia pevnej

Na cvičení sa zúčastnili zahraniční psovodi aj z Českej republiky

Figuranti dráždili psy pri výstupe z člna a z vody streľbou i nápadným vystupovaním

Najťažšiu úlohu pre psovodov a ich psy predstavoval let vrtuľníkom. Po zosadnutí musel pes zneškodniť figuranta.

Zlaňovanie do vody

Na precvičenie zlaňovania slúžila maketa vrtuľníka

zeme pod nohami mohli byť pre niektoré psy problémom. So správnym istením na lane asistoval vedúci oddelenia kynológie poručík Martin Oravkin. Psovod so zaisteným psom sa prepravil ponad vodojem. Po zlanení do vody nasledoval nástup do člna, ktorý ich dopravil na protiľahlý breh. Tam čakali figuranti. Keďže nie všetky psy boli na vodu zvyknuté, úlohou figurantov bolo rozdráždiť ich a odlákať pozornosť z neznámeho prostredia vody.

Aj s Black Hawkom

Pre väčšinu psov bola náročnejšia druhá časť dňa – využívanie vrtuľníka. Príprava na let vrtuľníkom bola postupná. Prvým krokom bol nácvik zapnutia psa vo vrtuľníku s vypnutým motorom, neskôr aj pri zapnutých motoroch. Hluk na niektoré psy pôsobil stresovo, čo aj pre psovoda predstavovalo výrazné sťaženie. Po zvládnutom precvičení upínania psa

v interiéri nasledoval nástup, let a pristátie. Z kapacitných dôvodov sa v helikoptére prepravovali vždy dvaja psovodi so svojimi psami. Po dosadnutí vrtuľníka na zem a otvorení dverí musel pes, podobne ako pri jazde člnom, vyštartovať na neďaleko stojaceho figuranta. Mal dokázať schopnosť zasiahnuť proti páchatelovi nielen rýchlo, ale predovšetkým opätovne a pri sťažených podmienkach. Kým psy zneškodňovali páchatela, ďalší pár bežal do vrtuľníka zaujať svoje miesta.

Úspešné zvládnutie cvičenia neprekázalo len pripravenosť psov, ale aj inštruktorov z radov Vojenskej polície, ktorí sprevádzali zahraničných partnerov celým nácvikom. Prítomnosť rôznych psovodov s rôznymi služobnými psami a rôznymi skúsenosťami priniesla do cvičenia pestrosť a umožnila výmenu skúseností v taktických postupoch.

Text a foto: Jaroslav Cabuk

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Miroslav Lorinc:

Moderné, interoperabilné, dôveryhodné a pripravené

Generál Miroslav Lorinc bol pred vymenovaním do najvyššej vojenskej pozície v apríli tohto roku osem rokov zástupcom náčelníka Generálneho štábu. Mal by teda pre ozbrojené sily znamenať plynulú kontinuitu v ich predchádzajúcich snahách a cieľoch. Alebo aj nie?

Po štyroch desaťročiach aktívnej služby a štyroch rokoch vysokej vojenskej školy patríte k najskúsenejším vojenským profesionálom našich ozbrojených síl. Ale aj tak – očakávali ste od politického vedenia rezortu ponuku prevziať funkciu náčelníka Generálneho štábu?

Ako vojak som bol počas celej kariéry pripravený plniť úlohy podľa potrieb ozbrojených síl a tak to bolo aj v tomto prípade. Pozícia náčelníka Generálneho štábu OS SR je vrcholom kariéry profesionálneho vojaka a zároveň je pre mňa poctou, že mi bola zverená dôvera riadiť inštitúciu s viac ako 15-tisíc vojakmi a zamestnancami. A k tej kontinuite – v činnosti ozbrojených síl je mimoriadne dôležitá. Je základom stability bezpečnostného systému garantujúceho obranu našej vlasti.

Aký postup zvyčajne predchádza menovaniu náčelníka Generálneho štábu? A ako sa postupovalo vo vašom prípade?

Postup je vždy rovnaký. Predchádzalo mu niekoľko korektných rozhovorov s podpredsedom vlády a ministrom obrany, počas ktorých sme si vyjasnili moje priority, ako aj požiadavky pána ministra s ohľadom na aktuálnu situáciu doma i vo svete.

Keďže ste v ostatných rokoch na velení ozbrojeným silám úzko participovali, ako by ste charakterizovali ich stav po tom, ako ste prevzali pomyselný štafetový kolík velenia?

Z môjho pohľadu som prevzal fungujúcu inštitúciu, ktorá však musí neustále reagovať na meniace sa bezpečnostné prostredie. Ozbrojené sily sú integrálnou súčasťou bezpeč-

nostného systému našej vlasti a ako také sú pripravené naplňať svoje poslanie stanovené zákonom. Zároveň som si však istý, že ich budovanie je nekončiaci sa proces. No a kvalitný východiskový stav ozbrojených síl, na ktorom dnes stavíme, je výsledkom práce mojich predchodcov, osobitne generála Zmeka.

Skúsme zdefinovať vaše najväčšie výzvy pre jednotlivé druhy vojsk. Keďže pôvodnou špecializáciou pochádzate z prostredia vzdušných síl, konkrétne protivzdušnej obrany, môžeme začať touto oblasťou.

Aktuálne sa Vzdušné sily OS SR nachádzajú v procese najvýraznejšej transformácie spojenej s obmenou hlavných druhov leteckej a pozemnej techniky. Najväčšou výzvou pre OS SR však už nie je iba obstaranie novej techniky, ako sú F-16, rôzne druhy prieskumných a komunikačných C2 systémov, systémy PVO a PRO, protidronových spôsobilostí a podobne, ale transformácia celej protivzdušnej a protiraketovej obrany na plne integrovaný systém IAMD (Integrated Air and Missile Defence), schopný okamžite reagovať na súčasné aj budúce hrozby v multidoménovom operačnom prostredí.

Prečo?

Preto, lebo Ozbrojené sily SR dnes čelia zásadnej zmene bezpečnostného prostredia, v ktorom tradičné vzdušné hrozby dopĺňajú bezposádkové prostriedky, strely s plochou dráhou letu či balistické rakety. Preto bude prioritou pokračovať

nielen v modernizácii techniky, ale predovšetkým v budovaní integrovanej, viacvrstvovej protivzdušnej obrany, ktorá prepojí senzory, efekторы a systémy velenia i riadenia nielen vlastné, ale aj spojenecké do jedného funkčného celku. Rovnako dôležité bude investovať do ľudí, ich odborného vzdelávania a výcviku, keďže moderné technológie si vyžadujú vysoko kvalifikovaný personál. Skúsenosti z vojny na Ukrajine zároveň potvrdzujú potrebu rýchlo zavádzať získané poznatky do výcviku, plánovania a v neposlednom rade aj do rozvoja spôsobilostí. Úspech tejto transformácie bude závisieť od schopnosti OS SR pružne reagovať na technologický vývoj a zároveň zachovať plnú interoperabilitu so spojencami v NATO. Cieľom je vybudovať protivzdušnú a protiraketovú obranu, ktorá bude schopná účinne chrániť obyvateľov Slovenskej republiky, kritickú infraštruktúru aj nasadené sily v meniacom sa bezpečnostnom prostredí.

Pozemné sily?

Dodávky bojových vozidiel CV90, obrnených vozidiel Patria, ľahkých taktických vozidiel (JLTV) a ďalšej techniky bojovej podpory a bojového zabezpečenia predstavujú významný krok v modernizácii OS SR. Skutočným úspechom však bude ich integrácia do organizačných štruktúr, výcviku, logistiky a systému velenia tak, aby sme vytvorili plne interoperabilné mechanizované a motorizované jednotky schopné pôsobiť v rámci NATO a plniť všetky úlohy definované legislatívou SR pri obrane Slovenskej republiky.

Aké hlavné výzvy stoja pred Silami pre špeciálne operácie?

Aj naďalej budú zohrávať kľúčovú úlohu pri plnení národných úloh a tiež záväzkov voči NATO. Budeme sa zameriavať na rozvoj moderných prieskumných, spravodajských a presne cielených schopností, na využívanie bezpilotných systémov a digitálnych technológií, ako aj na ďalší rozvoj informačných operácií a civilno-vojenskej spolupráce. To všetko musí prebiehať v úzkej spolupráci s ostatnými zložkami ozbrojených síl.

Vojenské zdravotníctvo?

Skúsenosti z Ukrajiny potvrdzujú, že schopnosť rýchlo poskytnúť zdravotnú starostlivosť a zabezpečiť medicínsku evakuáciu priamo ovplyvňuje úspešnosť operácií. Prioritou bude rozvoj zdravotníckych spôsobilostí, modernizácia vybavenia, posilňovanie pripravenosti zdravotníckeho personálu a vytváranie systému, ktorý bude schopný podporovať dlhodobé operácie doma aj v zahraničí.

V čom spočívajú hlavné úlohy personalistiky?

Pred personalistikou stojí neľahká úloha. Na jednej strane podľa štatistických ukazovateľov Slovensko nečaká v ďalších rokoch zásadný pozitívny zvrät v demografickom vývoji, ktorý by výrazne pomohol regrutácii. Na druhej strane bude počet vojenského personálu podľa dlhodobých plánov naďalej rásť. Tieto skutočnosti v synergii s prebiehajúcimi modernizačnými projektmi budú vytvárať tlak na personalistiku najmä v oblasti dopĺňovania. Ten bude potrebné zabezpečovať nielen v dostatočnej kvantite, ale aj kvalite, keďže čoraz sofistikovanejšie zbraňové systémy kladú na ľudí zvýšené nároky. Dopĺňovanie personálu pritom musí reflektovať časový priebeh modernizačných projektov tak, aby bol vhodný personál doplnený včas a aby následne mohla prebiehať jeho príprava na obsluhu novo zavádzanej výzbroje a techniky. Poznatky z posledného obdobia ukazujú, že napriek nezvratnému technologickému pokroku vojnu stále vyhráva človek, jeho schopnosti, odhodlanie a vôľa brániť svoju vlasť.

Takýchto ľudí nie je veľa...

Práve preto bude získanie vysoko kvalifikovaných, psychicky a fyzicky odolných vojakov jednou z hlavných úloh personalistiky. Vzhľadom na pomyslený boj o človeka na trhu práce si získanie a stabilizácia personálu vyžaduje aj zavádzanie nových opatrení. Respektíve modifikáciu existujúcich finančných a nefinančných benefitov pre profesionálneho vojaka. V kontexte spomenutých faktov a vývoja bezpečnostného prostredia je nevyhnutné klásť dôraz na rozvoj našich kolegyň a kolegov s ohľadom na rozvoj vedných disciplín, technológií a systémov. Takže ak to zhrniem, dopĺňovanie, rozmiestňovanie a rozvoj personálu s prepojením na jeho motiváciu a stimuláciu v kontexte budúcich bezpečnostných, demografických a generačných výziev budú patriť nielen k hlavným úlohám personálneho manažmentu, ale aj celých ozbrojených síl.

Ostatné súčasti ozbrojených síl?

Ďalej tu máme logistiku v podobe novo vzniknutých Síl spoločnej podpory. Tu vidím najväčšiu výzvu v zabezpečení životného cyklu novej techniky, v nedostatku odborníkov a v pripravenosti na bojové operácie v reakcii na zmenu bezpečnostného prostredia. Historická obnova výzbroje OS SR, ktorú predstavujú napríklad F-16, CV90, Patria 8x8 či JLTV, si vyžaduje urýchlené vybudovanie vlastných opravárenských kapacít a dodávateľských refazcov náhradných dielov, aby sme neboli závislí len od civilných firiem. Logistika zároveň zápasí s odlivom technického personálu a vodičov do civilného sektora, pričom nová digitálna technika vyžaduje expertov ovládajúcich softvérovú diagnostiku a anglický jazyk. Vojna na Ukrajine navyše definitívne ukončila éru systému zásob „Just-in-Time“, a preto je dnešnou prioritou naplnenie skladov muníciou, palivom a proviantom v predpísaných množstvách. Geopolitická realita umiestnenia Slovenskej republiky na východnom krídle NATO kladie na OS SR vysoké nároky v oblasti podpory hostiteľskej krajiny. Slovenská republika musí byť kedykoľvek schopná okamžite zabezpečiť presun, ubytovanie, stravovanie a dopĺňovanie paliva pre tisíce prichádzajúcich spojeneckých vojakov. Túto komplexnú úlohu však Ozbrojené sily SR nedokážu a nemôžu zvládnuť samé, vyžaduje si to plnú a koordinovanú súčinnosť celej štátnej správy.

Oblasti komunikačných a informačných technológií?

Tu čelíme najzložitejšej výzve, a to z dôvodu vývoja a inovácií v tomto segmente. Ako pevná súčasť Aliancie chceme mať a máme systémy, ktoré vyhovujú požiadavkám na interoperabilitu, o čom svedčia naše výsledky z medzinárodných cvičení. Stabilne sa zúčastňujeme cvičení CWIX (Coalition Warrior Interoperability eXploration, eXperimentation, eXamination, eXercise) a FECL (Federated Cloud), kde nami používaná technológia plnila stupeň technickej prepojitelnosti nad po-

žadovanú úroveň. Zároveň však musím konštatovať, že tejto techniky nemáme dostatočné množstvo. Neobmedzuje nás kvalita, ale kvantita. Veľkou výzvou je napríklad aj využitie umelej inteligencie v primeranej forme na podporu rozhodovacieho procesu, vývoj kvantových technológií a ich budúci vplyv na bezpečnosť informácií alebo využitie neurónových sietí a iných zložitých systémov.

Čo sa budete snažiť navrhnúť a presadiť v oblasti legislatívy?

Úpravy legislatívy musia smerovať k zlepšeniu možností ozbrojených síl plniť úlohy, za ktoré zodpovedáme. Aktuálne platná legislatíva vznikla v úplne inej dobe a nereflektuje súčasný vývoj bezpečnostnej situácie ako aj požiadavky Aliancie. Predovšetkým nám neumožňuje včas reagovať na prípadné hrozby.

A ďalšie systémové kroky napríklad v oblasti vojenských štruktúr, budovaní posádok a podobne?

Prebiehajúca modernizácia OS SR, príprava na plnenie úloh z nových plánov na zabezpečenie obrany SR, ako i plánov kolektívnej obrany v rámci NATO, si vyžadujú zmeny aj v organizačných štruktúrach OS SR. Tento proces už nejaký čas postupne beží a jeho výsledkom bude nielen reštrukturalizácia útvarov a jednotiek OS SR, ale aj vznik a vybudovanie nových. K najvýznamnejším projektom budovania nových organizačných štruktúr už teraz patria vytvorenie a rozvoj Národných obranných síl, výstavba motorizovaného práporu a ďalších štruktúr v rámci Pozemných síl OS SR. Tiež nové organizačné štruktúry súvisiace so zavádzaním nových spôsobilostí protivzdušnej, protiraketovej a protidrovej obrany, kybernetickej ochrany, dronov a podobne. Ide o značne náročný proces vyžadujúci si komplexné naplánovanie a realizáciu širokej škály opatrení. Tie sa dotýkajú oblasti rozpracovania organizačných štruktúr, infraštruktúry, vyzbrojovania, materiálneho zabezpečenia a poskytovania služieb, ale rovnako aj regrutácie a prípravy personálu. Cieľom je minimalizovať čas potrebný na dosiahnutie plnej operačnej pripravenosti tak, aby zodpovedala našim strategickým a operačným plánom, ako aj našim záväzkom v systéme kolektívnej bezpečnosti.

Ktoré doterajšie snaženia bude vhodnejšie utlmiť?

Súčasná situácia potvrdzuje, že rozbehnuté aktivity sú nastavené správne. Samozrejme, nebránim sa prípadným zmenám, ktoré so sebou prináša mimoriadne dynamicky sa meniacia bezpečnostná situácia v blízkom, ale aj vzdialenejšom horizonte, rovnako ako poznatky z prebiehajúcich konfliktov.

Aké, naopak, je nevyhnutné otvoriť?

Ako som už uviedol, náš prístup musí byť flexibilný a umožniť nám včas reagovať na zmeny. Dnes nie je možné kategoricky tvrdiť, čo je absolútnou prioritou, prípadne na čo budeme musieť rýchlo reagovať v horizonte môjho funkčného obdobia.

K tomu, nepochybne, bude treba mať otvorené dvere k politickému vedeniu nášho rezortu a štátu...

Ako som na úvod rozhovoru spomenul, moje vzťahy s vedením rezortu obrany sú korektné a spoločné priority máme nastavené tak, aby umožnili dosiahnutie stanovených cieľov a zároveň prispeli k efektívnejšiemu plneniu stanovených úloh. V tejto oblasti máme zavedený systém vzájomnej komunikácie a spolupráce s podpredsedom vlády a ministrom obrany, rovnako aj s celým vedením Ministerstva obrany SR.

Ako vnímate závery ostatného samitu NATO?

Závery zo samitu NATO v Ankare potvrdili, že kolektívna obrana zostáva hlavnou prioritou Aliancie, čo pre OS SR znamená urýchlenie transformácie, budovania spôsobilostí a zvyšovania ich pripravenosti. Samit zároveň zdôraznil potrebu ďalšie-

ho posilňovania obranných kapacít členských štátov, vyšších investícií do obrany, rozvoja obranného priemyslu a budovania spôsobilostí potrebných na odstrašenie a kolektívnu obranu. Pre OS SR to znamená pokračovať v realizácii modernizačných projektov, súčasne však kľásť dôraz na budovanie nových organizačných štruktúr, systematické generovanie síl, rozvoj logistických a podporných spôsobilostí, dopĺňanie personálu a zvyšovanie pripravenosti jednotiek. Cieľom teda ostáva, aby OS SR disponovali modernými, interoperabilnými a plne pripravenými silami schopnými zabezpečiť obranu Slovenskej republiky a dôveryhodne prispievať ku kolektívnej obrane Aliancie.

Ktoré naše medzinárodné záväzky sú najdôležitejšie a pri plnení ktorých treba pridať krok?

Medzinárodné záväzky Slovenskej republiky musia prinášať nielen príspevok ku kolektívnej bezpečnosti, ale aj konkrétny prínos pre rozvoj spôsobilostí OS SR. Čo sa týka počtov vojakov nasadených v zahraničných operáciách, našim cieľom nie je zvyšovať ich počet za každú cenu. Prioritou je účasť v takých misiách a operáciách, ktoré našim vojakom umožnia získať cenné operačné skúsenosti, rozvíjať interoperabilitu so spojencami, overovať nové spôsobilosti a posilňovať pripravenosť OS SR. Osobitný význam majú aktivity priamo súvisiace s kolektívnou obranou NATO, posilnením východného krídla Aliancie, mnohonárodnými veliteľstvami, spoločnými cvičeniami a projektmi rozvoja spôsobilostí. Rovnako dôležitá je účasť našich vojakov vo veliteľských štruktúrach NATO a Európskej únie, kde sa prijímajú rozhodnutia ovplyvňujúce budúci rozvoj Aliancie. Každý príspevok do medzinárodných záväzkov musí prinášať strategický prínos pre obranu Slovenskej republiky a zároveň prispieť k zvyšovaniu pripravenosti OS SR, keďže najefektívnejšia a najkvalitnejšia príprava prebieha v podmienkach reálnych vojenských operácií v medzinárodnom prostredí.

Minister obrany Robert Kaliňák naznačil možnosť rozšírenia nášho nasadenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu aj s perspektívnym využitím záloh. Dosť smelý cieľ vzhľadom na to, že Národné obranné sily fungujú len rok, či nie?

Plnenie úloh medzinárodného krízového manažmentu musí so sebou niesť aj patričný transformačný efekt. Nasadenie síl a prostriedkov v misiách a operáciách nesmie zostať dogmaticky zabetónované len preto, že niekde pôsobíme dlhé roky. Každé nové vyslanie si však vyžaduje dôkladné zváženie jeho zdrojovej náročnosti a predovšetkým prínosu pre ozbrojené sily. Zatiaľ síce využitie záloh v tomto prípade nie je otázkou najbližšieho obdobia, avšak už dnes musíme myslieť aj na takúto formu ich využitia.

Do akej miery sú Národné ozbrojené sily už organizačne a logisticky stabilizované, respektíve do akej miery ešte doznieva úvodné nadšenie spojené s istou dávkou improvizácie?

Spustenie projektu Národných obranných síl vyvolalo v slovenskej verejnosti obrovskú vlnu záujmu. Masívny prílev tisícov prihlášok od občanov v prvej fáze prirodzene kládol extrémne nároky na administratívu a logistiku, čo si v úvode vyžadovalo istú dávku manažérskej a organizačnej flexibility. Dnes môžeme konštatovať, že v oblasti logistického zabezpečenia tohto projektu došlo k zásadnej stabilizácii, no ako pri každej masívnej reforme stále máme pred sebou oblasti, ktoré je potrebné neustále zlepšovať. Z pohľadu logistiky sme už prekonalí fázu prvotného nastavovania procesov. Materiálové základne a výcvikové strediská sú dnes pripravené na plynulé materiálne zabezpečenie cvičiacich, od kompletného vystrojenia a stravovania až po preplácanie finančných príspevkov. Napriek tejto úspešnej stabilizácii je však pred nami ešte veľa práce a priestoru na zlepšovanie. Z pohľadu logistiky je najväčšou výzvou dlhodobá udržateľnosť celého projektu.

Ako sa vám nosí nová vojenská uniforma a kedy si ju budú môcť obliecť všetci vojaci našich ozbrojených síl?

Proces zavedenia novej uniformy je v úvodnej fáze. Je potrebné doriešiť ešte množstvo organizačno-technických opatrení, no pevne verím, že s podporou vedenia rezortu sa nám v dohľadnom čase podarí túto významnú výstrojnú súčasť zaviesť do používania.

A nové osobné zbrane?

Prezbrojenie jednotlivca prebehne plánovane v troch etapách v rokoch 2026, 2027 a 2028, pričom kompletne portfólio

nových ručných zbraní pochádza od slovenského výrobcu. Do výzbroje postupne zavádzame nové pištole, útočné pušky, samopaly a ostreľovacie pušky, ktoré sú plne kompatibilné s aliančnou muníciou. Z pohľadu logistiky to neznamená len samotný odber, ale komplexné zabezpečenie celého životného cyklu. Domáci dodávateľ nám v tomto smere garantuje rýchly servis, okamžitú dostupnosť náhradných dielov a plynulé budovanie nových dodávateľských reťazí pre príslušenstvo či optické systémy.

Aj ľudia, ktorí vás poznajú dlhšie, si len ťažko vedia spomenúť, či vás vôbec videli niekedy rozčúleného. Aký je váš prístup k riešeniu problémov a k plneniu úloh? Ako odolávate stresu? Zastávam názor, že s pokojom sa všetko rieši ľahšie a dá sa dosiahnuť viac. Samozrejme, ozbrojené sily sú hierarchicky riadenou organizáciou s pevne stanovenými pravidlami a zodpovednosťou. Uplatňovanie tejto zásady spolu s rozumnou dávkou pokoja a rozvahy preto môže výrazne prispieť ku kvalitnému a zároveň rýchlemu dosahovaniu výsledkov.

Áké zásady či vnútorné pravidlá vám napomáhali pri doterajšej vojenskej službe?

Neustále vzdelávanie sa, práca s ľuďmi v najbližšom okolí a hlavne dotiahnutie úloh do úspešného konca. To sú základné zásady, ktoré ma sprevádzali celou mojou doterajšou kariérou. Osobne ich považujem najdôležitejšie pre každého profesionálneho vojaka, bez ohľadu na úroveň velenia, na ktorej pôsobí.

A aký prístup pri plnení úloh očakávate od svojich podriadených?

Nič iné, o čo sa snažím sám. Zodpovednosť, dochvilnosť a najmä ťah na dosiahnutie úspešného splnenia každej úlohy. V celej svojej kariére som od podriadených vyžadoval len to, čo som bol schopný splniť aj ja. Viem, že to znie ako kliše, ale toto je základný manažérsky princíp platný aj mimo ozbrojených síl.

Kde by ste chceli vidieť naše vojsko o štyri roky pri ukončení vášho prvého funkčného obdobia v pozícii náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR?

V prvom rade očakávam naplnenie plánov v oblasti rozvoja štruktúr a personálu, ako aj dokončenie projektov modernizácie techniky s celým spektrom odvodených úloh. Dôležité bude tiež doplnenie materiálu potrebného na prevádzku ozbrojených síl a najmä doplnenie skladových zásob. Samozrejme, horizont môjho funkčného obdobia so sebou prinesie aj nové výzvy, tak ako sme boli ich svedkami tiež v ostatných rokoch. Preto chcem začať aj nové projekty a úlohy v oblasti prípravy a rozvoja OS SR, aby som svojmu nástupcovi pripravil kvalitné východiská.

Tento náš rozhovor vychádza v auguste a napríklad v auguste 2019 sme spolu viedli rozhovor aj o slávnostnej vojenskej prehliadke pri príležitosti jubilejného 75. výročia Slovenského národného povstania, ktorú ste pripravovali. Ako vnímate túto historickú udalosť vy osobne a ako by ju mali vnímať ozbrojené sily?

História a vzťah ozbrojených síl k historickým míľnikom patrí k základným hodnotovým pilierom, na ktorých sú budované OS SR od svojho vzniku. Slovenské národné povstanie je určite jedným z nich a aj preto oslavy SNP využívame tak na prezentovanie našej väzby na tieto tradície, ako aj na prezentáciu súčasných spôsobilostí ozbrojených síl. S cieľom uistiť našich spoluobčanov o našej pripravenosti vždy garantovať ich obranu, ako aj poskytnutie pomoci tam, kde bude potrebná.

Pavol Vitko

Foto: TASR, OS SR

Oslavy Slovenského národného povstania využívame na prezentovanie našej väzby s tradíciami Povstania, aj súčasných spôsobilostí našich ozbrojených síl.

TÉMA

Pamätník príslušníkov
1. čs. samostatnej tankovej
brigády v Kežmarku

POVSTANIE V NÁS

Hoci je 29. august
pre náš národ a štát
mimoriadne dôležitý, energia
odkazu Slovenského národného
povstania a protifašistického
odboja sa nemôže koncentrovať
len na tento oficiálny
sviatočný deň. Vyčerpala by sa,
neprežila by.

Na nasledujúcich stránkach
sa môžete presvedčiť,
že to tak nie je.

V rámci 8. ročníka trojdňového 80-kilometrového pochodu Duchovne po stopách hrdinov si v júni pripomenula odkaz partizánskych bojov a oslobodenia našej vlasti stovka vojakov a príslušníkov ďalších ozbrojených zborov.

Pamätnú tabuľu na počesť Červenej armády, ktorá oslobodila našu obec, sme chceli pred obecným úradom na novovybudovaný pylón znovu nainštalovať tak či tak. No keď sa nám prihlásila armáda, že bude kráčať cez naše Jánovce, nemohla to byť šťastnejšia zhoda okolností,“ povedal nám Jozef Baran, starosta tejto spišskej obce. Slávnostné odhalenie tabule sa za prítomnosti účastníkov pochodu, občanov obce a detí konalo po zamyslení a krátkej pobožnosti v miestnom katolíckom kostole a pred obedom v tunajšom kultúrnom dome.

Tank a kostol

Podujatie Duchovne po stopách hrdinov tradične organizuje Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR v spolupráci s Vojenskou podpornou nadáciou. Štart tohtoročnej „spišskej tour“ sa konal v areáli bývalých kasární niekdajšieho Vojenského útvaru 1038 v Kežmarku, ktorého 20. výročie ukončenia činnosti si „útvaroví veteráni“ pripomenuli v predvečer pochodu. Prvou zastávkou ešte v Kežmarku bol pamätník, ktorému v mestskom parku dominuje tank T-34/85 s názvom Jánošík a na podstavci ktorého je napísané: „Nech sa tento pamätník stane symbolom hrdinstva príslušníkov 1. československej samostatnej tankovej brigády vzniklej v ZSSR, ktorá sa po ťažkých bojoch pri oslobodzovaní našej vlasti na týchto miestach v Kežmarku v januári a februári 1945 znova sformovala, aby mohla zasiahnuť do ďalších bojov proti fašistom.“ Pred odchodom z mesta mali pútnici v uniformách aj v civile

ešte tradičné duchovné zastavenie. Tentoraz v drevenom protestantskom artikulárnom kostole, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou.

Partizánska lavička

Oblasť Slovenského raja druhá svetová vojna zasiahla naplno až v posledných desiatich mesiacoch globálneho konfliktu. Už predtým sa pripomínala najmä vojenskými transportmi na železnici, správami z frontu, no hlavne ožobráčením židovských spoluobčanov formou takzvannej arizácie a ich následnými deportáciami z domoviny do koncentračných táborov. A ak sa napríklad v Hrabušiciach objavili prvé ilegálne letáky už v roku 1943, prvé skupiny partizánov tu začali pôsobiť od konca leta 1944. K nim sa pridali niektorí miestni obyvatelia a časť vojakov slovenskej armády z Levoče a Spišskej Novej Vsi – vrátane troch tankov – ktorí niekoľko dní už ako príslušníci povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku bránili prístupové cesty smerom od Stratenej a Vernára. Aj na ich počesť v lokalite Kláštorisko odhalili v rámci podujatia Duchovne po stopách hrdinov v poradí už desiatu Lavičku cti generála Milana Rastislava Štefánika. Má pritom pripomínať aj statočných záchranárov, ktorí tu položili životy v ostatných rokoch. Prihovoril sa pri nej generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR plukovník Viktor Sabo.

„V neďalekých Hrabušiciach sme participovali na odhalení pamätníka vojakom z obce, ktorí padli v prvej svetovej vojne, a v rámci duchovnej časti sme sa poklonili pri pamätníku mu-

Tabuľa generálovi Golianovi

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Igor Melicher sa 26. júna zúčastnil na slávnostnom odhalení Pamätnej tabule veliteľa SNP generála Jána Goliana.

Pamätná tabuľa je umiestnená na budove Strednej priemyselnej školy strojníckej v Bratislave na Fajnorovom nábreží, ktorú generál navštevoval v rokoch 1921 až 1925. Iniciátorom jej osadenia bol Klub generálov SR a autorom myšlienky generálmajor v. v. Svetozár Naďovič, ktorý vystúpil s hlavným príhovorom. V areáli školy bola súčasťou podujatia prezentácia činnosti ozbrojených síl, ktorú pre študentov strojníckej priemyslovky zabezpečilo Regrutačné stredisko Bratislava.

čeníkov cirkvi 20. storočia pri Kostole sv. Vavrinca. V Dedinkách sme si uctili pamiatku padlých pri pamätníkoch oboch vojen, aj Slovenského národného povstania,“ spomenul autor myšlienky pochodu Milan Gajdoš, podplukovník v. z., správca Vojenskej podpornej nadácie, ktorý zároveň pôsobí v Ústredí ekumenickej pastoračnej služby. A to ešte pútnikov čakal nad obcou Novoveská Huta pamätník vojakom poľskej armády, ktorí zomreli v prvej svetovej vojne. V tejto obci to bol tiež pamätník padlým v SNP a druhej svetovej vojne. Vo finále po troch dňoch naozaj náročného 80-kilometrového pochodu vítal všetkých Pamätník SNP na Radničnom námestí v Spišskej Novej Vsi.

Úcta a úsmev

„Prepojenie pochodu, histórie aj duchovnej dimenzie je pre mňa skvelá kombinácia, preto som sa prvý raz rozhodla pridať aj ja,“ usmiala sa rotmajsterka Michaela Novosedlíková z posádky Rožňava.

Rotmajster Róbert Šeliga z Veliteľstva vojenského zdravotníctva, s výkonom štátnej služby v Dolnom Kubíne, kráčal Duchovne po stopách hrdinov už šiesty raz a avizoval: „Ľudia sa čiastočne obmieňajú, no samotný model pochodu a skvelá atmosféra pokračujú. Hoci sa aj tento rok viackrát vystriedala horúčava s lejakom či prach s blatom, prídem aj nabudúce.“ Zároveň dodal, že okrem otlakov, zaparením, odrenín či boľavejších kĺbov sa ani tento rok nikto vážnejšie nezranil, takže super.

Usmiala sa aj majorka Jana Zachar Kuchtová z bratislavskej Akadémie Policajného zboru. „Naša spoločnosť je veľmi polarizovaná, ale myslím si, že úcta k nášmu protifašistickému odboju nás môže spojiť všetkých. Podobne, ako tento pochod skvele prepája ozbrojené sily a ďalšie ozbrojené zbory. Nebol veruže vôbec ľahký, no partia bola výborná a o to viac ďakujem.“ O pocho-

V Novoveskej Hute sa nachádza pamätník vojakom poľskej armády, ktorí padli v prvej svetovej vojne

de napísala aj báseň, z ktorej vyberáme dva verše: „Nie pre slávu, nie pre obdiv davu, kráčame pre tých, ktorí už ďalej nedošli. Pre tých, ktorých obeť je vrytá aj do našej vojenskej podošvy.“

Vítazná povstalecká kravička

Slovenský vojenský letec a hrdina SNP Matej Beznák sa zapísal aj do svetových dejín vojenského letectva zrejme posledným zostrelom z dvojplášníka v rámci druhej svetovej vojny.

Zo svojho plátnom potiahnutého zastaraného Letova Š-328 poslal vďaka svojmu presnému guľometnému zásahu 7. septembra 1944 k zemi moderné nemecké kovové a oveľa lepšie vyzbrojené lietadlo Focke-Wulf Fw 189. Letci uvedeného čs. lietadla volali „kravička“ a legendárny príbeh spísal novinár Jakub Prokeš prvý raz ešte v roku 1996. Práve vtedy, keď

bol na základnej vojenskej službe v našom vojenskom časopise Obrana. Vydal ho pod názvom Takmer pravdivý príbeh. Pri jeho príprave spolupracoval s vtedy ešte žijúcim Matejom Beznákom, nositeľom Radu SNP I. triedy, Československého vojnového kríža z roku 1939, Československej medaily za chrabrosť pred nepriateľom a ďalších vyznamenaní a pamätných medailí.

Pravdaže, kniha sa už dávno rozpredala. Autor, ktorý bol okrem iného v rokoch 2019 až 2022 šéfredaktor denníka Pravda, sa rozhodol pre nové a podstatne rozšírené vydanie Beznákovho príbehu. Tentokrát má názov Posledný zostrel. Spolupracoval pri tom s desiatkami renomovaných odborní-

Improvizované Vrbinky

Je mi ľúto, že na toto tragické miesto sa zabudlo, pričom tu zavraždených protifašistov som si chodieval s otcom už pred desaťročiami pripomínať aj sem,“ povedal nám vo februári v Kremničke Milan Hlavatý.

Rodák z tejto časti Banskej Bystrice, ktorá bola cez vojnu samostatnou obcou, veľmi dobre vie, že obetiam nacistického vraždenia v Kremničke je venovaný oficiálny a dôstojný pamätník len azda kilometer ďalej. Je posledným dielom významného slovenského architekta Dušana Jurkoviča a bol odhalený v roku 1949. Tak prečo pán Hlavatý pri jarku a cestičke menom Vrbinky s pomocou žiakov z blízkej Spojenej školy improvizovane formou voľne položených kameňov označil tento kúsok

urbárskeho lesa v lokalite Pod Stráňou ako pamätné miesto?

kov, a to aj z nášho rezortu obrany. Doslov k 328 stranovej publikácii, bohato ilustrovanej 250 fotografiami, kresbami či mapami, napísal plukovník v. v. Peter Šumichrast, zástupca riaditeľa Vojenského historického ústavu.

Dôstojnícky zástupca Matej Beznák bol vyslaný na svoj prvý povstalecký let 31. augusta 1944 s rozkazom bombardovať nemeckú tankovú kolónu pred Kežmarkom. Len pár dní predtým ukončil školu pre dôstojníkov v zálohe. Absolvoval ju ako prvý z ôsmich frekventantov s celkovým hodnotením: „Pre funkciu nižšieho dôstojníka letectva je veľmi spôsobilý.“ Nemecký Focke Wulf FW 189, ktorý havaroval neďaleko Malých Uheriec, zostrelil ako príslušník povstaleckej Kombinovanej letky v pozícii leteckého pozorovateľa a strelca. Pilotom lietadla bol rotmajster Jozef Žálik. Počas sedemnásteho operačného letu v SNP však M. Beznáka zasiahla nemecká strela. Roztriesť mu letecké okuliare a pristál so zranenou tvárou a očami.

S leteckou uniformou sa rozlúčil 1. marca 1946. Ako vyštudovaný inžinier následne pracoval v dubnickej Zbrojovke, kde pôsobil aj vo funkcii ekonomického námestníka. Zomrel 1. októbra 1997. Krátko pred neočakávanou smrťou ho povýšili na podplukovníka v. v. Vydania knihy Takmer pravdivý príbeh sa však nedožil. Chýbali len dva mesiace. Jakub Prokeš ju ale ako vojak základnej služby a redaktor Obrany pripravoval na vydanie vo vtedajšej Vydavateľskej informačnej a tlačovej agentúre Ministerstva obrany SR spolu s ním. Takže už videl jej kontúry a vedel, že jeho príbeh nezostane zabudnutý.

Úvod ku knihe Posledný zostrel napísal spisovateľ Peter Valo, v roku 1996 zástupca riaditeľa uvedenej rezortnej vydavateľskej agentúry, ktorá vtedy mala štyri desiatky zamestnancov. Najskôr vojaka a po dôstojníckych skúškach podporučíka základnej služby Jakuba Prokeša pri písaní knihy do značnej miery mentoroval. Lektorsky nové dielo posúdil aj docent Matej Beznák mladší, správca pozostalosti pplk. Mateja Beznáka a zakladateľ Klubu leteckej histórie Bratislava. No a príbeh Mateja Beznáka v knihe Posledný zostrel oživa toto leto na novo aj vďaka finančnej podpore z dotačnej schémy ministerstva obrany.

Matej Beznák
v lete 1944

Matej Beznák a Jakub Prokeš
v redakcii Obrana roku 1996

„Viete, na miestach tragických nehôd aj vedľa bežných ciest ľudia zvyknú umiestniť nejaký ten krížik. Skrátka mi to nedá, je to na moju zodpovednosť, nemôžem inak. Preto som aj poprosil suseda Juraja Jandíka, aby mi o tejto tragédii vygravíroval text na kovovú platničku, ktorú sme upevnili na najväčší kameň...“

V Kremničke nemeckí nacisti za pomoci slovenských gardistov začali vraždiť od 5. novembra 1944. Privážali sem najmä ľudí z banskobystrickej väznice. Najviac, 12. decembra, ich počas niekoľkých hodín zabili vyše tristo. Hromadne tu vraždili do 20. januára 1945, v menších skupinách až do marca.

„Zem bola zamrznutá a aby nebolo treba kopať hroby, ľudí po zastrelení hodili do protitankovej priekopy, ktorú tu vykopali ešte v jeseni 1944 povstanci proti postupu

70 000 chýbajúcich spoluobčanov

„Som veľmi vďačná, že na ministerstve obrany boli takí láskavi a akceptovali môj návrh týkajúci sa zaslúžilých členov židovskej komunity, ktorí prežili najväčšie útrapy počas holokaustu a počas Slovenského národného povstania. Nie ako bojovníci, ale ako deti. Traumu si nesú celý život,“ povedala docentka Katarína Hradská, spisovateľka a dlhoročná pracovníčka Historického ústavu Slovenskej akadémie vied.

Na prijatí sa 20. mája osobne zúčastnili a rezortnú Pamätnú medailu k 80. výročiu Slovenského národného povstania a skončenia druhej svetovej vojny z rúk riaditeľky odboru sociálnej politiky MO SR Ľubice Fuskovej prijali docentka Denisa Nikodémová, Ing. Pavol Kučera a pani Herta Vyšná. Za ocenených In memoriam docentku MUDr. Margitu Schwablovú a pána Alexandera Bachnára prijali medailu príbuzní.

„Z otcovej a matkovej strany nám chýbalo hneď po vojne 42 ľudí a ďalší stále pribúdali,“ spomenula Denisa Nikodémová, uznávaná vedkyňa, rodáčka zo Spišskej Novej Vsi. Najťažšie chvíle prežila aj s rodičmi v povstaleckých horách a následne so sestrou dlhé mesiace skrytá u dobrých ľudí na povale. Mamičku však po mučení zastrelili Nemci ešte na Slovensku a otec zahynul v nacistickom koncentračnom tábore.

Pavol Kučera, po tom, ako ich počas holokaustu najskôr ochraňovali dobrí ľudia v Borčiciach, bol po odhalení internovaný s rodinou v zbernom tábore pre Židov v Seredi. Následne v koncentráku v Bergene prežil len vďaka statočnosti svojej matky. Keď 15. apríla v roku 1945 oslobodili tábor britské vojská, šesťročný Paľko mal iba dvanásť kíl. „Cením si prijatie na ministerstve obrany, no ešte viac si budem vážiť, keď bude pokračovať spolu so všetkými vojakmi v jednoznačných protifašistických postojoch, pretože neonacizmus a rôzni polofašisti či rovno fašisti sa začali dvíhať z prachu a vidím v tom veľké nebezpečenstvo. Viem o čom hovorím. Ja som holokaust prežil, ale približne 70 000 židovských spoluobčanov zo Slovenska ho neprežilo.“

nemeckých tankov. Ešte predtým si popravení museli ľahnúť na zem a pred smrťou ich vrahovia okradli. Celkove bolo exhumovaných 747 tiel, no zavraždili ich okolo tisíc,“ zopakoval nám relatívne známe fakty pán Hlavatý. Aj to, že vraždili nielen pri spomenutej protitankovej priekope, ale na viacerých miestach.

Muž, ktorému pamiatka obetí v chotári jeho rodnej obce leží na srdci, s rozvahou v hlase dodal: „Prečo vrahovia využili aj túto priehľbinu skraja lesa, sa môžeme len domnievať. Mali to po ceste z Banskej Bystrice do Kremničky a azda už nechceli zabíjať na tom istom mieste. Bol som na úradoch, no ak by som tu chcel začať budovať hocí aj malé oficiálne pamätné miesto, treba na to toľko povolení, že to už je nad moje sily. Preto som to riešil aspoň takto. Neformálne.“

V pamäti aj v archíve

Brig. gen.
Ferdinand Muriň

„Že môj dedo bojoval v Slovenskom „národnom povstaní mala celá rodina v pamäti. No ako malý chlapec som si pri jeho rozprávaní nebol vždy celkom istý, čo bola ešte skutočnosť a čo už aj niečo navyše,“ usmial sa náčelník Štábu operácií Generálneho štábu OS SR brigádny generál Ferdinand Muriň pri spomienke na svojho starého otca. Dodal: „O to viac ma potešilo, keď mi v archíve Oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchod-

cov MO SR pripravili k nahliadnutiu jeho spis, vďaka ktorému som sa uistil, že dedo bojoval naozaj naozaj...“

„V tomto prípade ide o spisové materiály, prostredníctvom ktorých občania žiadali o vydanie osvedčenia podľa zákona č. 255/1946 Zbierky zákonov, že boli účastníci národného boja za oslobodenie,“ vysvetlil nám vedúci oddelenia Richard Zimányi.

„Deda mám v pamäti ako svojrázneho chlapa, čomu nasvedčuje aj fakt, že o 255-ku žiadal až v roku 1974. Teda až dve desať-

ročia po povstaní. Aj to na naliehanie starej mamy. Predtým sa zaľal a osvedčenie nechcel, lebo po vojne ho podľa neho dostali podvodom aj niektorí ľudáci gardisti, ktorí rýchlo prezliekli kabát a pridali sa ku komunistom,“ pokračoval brig. gen. Ferdinand Muriň. Jeho starý otec, ktorý sa volal rovnako, pritom osvedčenie aj dvadsať rokov po vojne dostal bez najmenších prieťahov, nakoľko účasť v povstaní mu potvrdili nie iba potrební dvaja svedkovia, ale až päť jeho spoluvojákov.

A aký bol priebeh povstaleckého boja Ferdinanda Muriňa, vyučeného automechanika, ktorý sa narodil v roku 1921 v Liskovej na Liptove? Ako vojak základnej služby slúžil na východnom Slovensku. Po vypuknutí Slovenského národného povstania a odzbrojovaní dvoch východoslovenských divízií rota nadporučika Jána Achimského odmietla zložiť zbraň. Presúvali sa napriek viacerým prestrelkám na stredné Slovensko. Aj Ferdinand Muriň dva týždne bojoval v okolí Telgártu. Okrem iného bol vodič tanku a nákladniaku. Ďalšie boje prekonal pri Víglaši a Hronskej Dúbrave. Pri ústupe do hôr ho Nemci zajali. Nestratil guráž a z Opatovej pri Lučenci sa mu aj s kamarátom podarilo ujsť. Na Liptove sa od 12. decembra 1944 pridali k partizánom. V ich radoch bojoval až kým Liptov začiatkom apríla 1944 oslobodil postupujúci 1. československý armádny zbor a sovietska Červená armáda.

Tínedžer v nasadení

O tom, že za udržiavaním povstaleckej tradície môže byť aj rodinná iniciatíva, svedčí pamätná tabuľa povstalcovi Vladimírovi Repčíkovi (1926, Bošáca – 2020, Trenčín). Za jej inštaláciou bola totiž jeho manželka Mária, syn Vladimír a dcéra Alena Heribanová.

Slávnostne ju odhalili 21. februára tohto roku v Hornej Strede.

„Obec participovala tým, že nám poskytla miesto pre tabuľu na priečelí miestnej školy. Zároveň sme veľmi vďační rezortu obrany a ozbrojeným silám, ktorých na slávnostnom odhalení zastupoval vedúci oddelenia vojnových veteránov ministerstva Richard Zimányi, veliteľ 82. brigády spoločnej podpory Trenčín brigádny generál Jozef Ševčík a vojaci Čestnej stráže OS SR,“ povedal nám Vladimír Repčík mladší.

Jeho otec žil v Hornej Strede ostatné tri desaťročia, bol poslancom, organizoval mnohé aktivity a z obce pochádza aj pani Repčíková. „Otec bol tiež dlhoročným predsedom regionálneho výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Novom Meste nad Váhom a v hodnosti plukovník dlhodobo pracoval ako vojenský letecký inžinier v Leteckých opravovniach Trenčín,“ dodal.

A aké boli povstalecké osudy Vladimíra Repčíka staršieho? „Vo svojich 18 rokoch som sa dobrovoľne prihlásil do povsta-

leckej armády. Vedel som, že to, čo robím, je dobré. To skrátka vo vás je, alebo nie je. Preto po vypuknutí Slovenského národného povstania mi ani nenapadlo, aby som utekal z Ružomber-

Na kameni pri jarku Vrbinky je napísané: „Pamätné miesto. V tejto priekope 5. januára nemeckí nacisti a slovenskí gardisti popravili 109 nevinných mužov, žien a detí. Česť ich pamiatke!“

Briti aj Američania

„Naším kadetom chceme poskytnúť pohľad na vojenskú históriu nielen prostredníctvom kníh či prednášok, ale aj v reálnom prostredí,“ odpovedal nám plukovník gšt. Jaroslav Kompan, prorektor pre vojenské veci Akadémie ozbrojených síl, na otázku, čo ho motivovalo, aby do hôr nad obcou Polomka zobral 4. júna desiatku budúcich dôstojníkov. Pri poľovníckom

zrube na Veľkom Boku sa totiž konala pietna spomienka na Američanov a Britov v Slovenskom národnom povstaní, ktorých tu 26. decembra 1944 zajala 250-členná špeciálna protipartizánska jednotka Edelweiss. Trinásť Američania a traja Briti z chaty nad Polomkou boli po krutom mučení 24. januára 1945 popravení v koncentračnom tábore Mauthausen.

Americká skupina vojenských spravodajcov odletela z talianskeho Bari na povstalecké letisko Tri duby 17. septembra 1944 pod velením poručíka námorníctva Jamesa Holta Greena. Briti pod velením majora Johna Sehmera boli vysadení nad Novou Baňou v noci z 18. na 19. septembra. Stretli sa s veliteľom povstania generálom Jánom Golianom, plnili si svoje spravodajské úlohy a následne spolu s povstalcami

ka, kde som pracoval, schovať sa domov do Bošáče," povedal pred časom pre Obranu muž, ktorý bol v čase povstania mladý tinedžer. Na rozkaz veliteľa ružomerskej posádky majora Miloša Vesela pomáhal pri zásobovaní. „Rozvážal som materiál z banskobystrických vojenských skladov a na Bielom Potoku som ho aj vydával. Robil som tiež pri distribúcii potravín, pomáhal som so zásobovaním vojenskej nemocnice v Korytnici, ktorá sa tam presunula z Ružomberka.“ Bol aj spojkou, takmer nespál. Od vyčerpania veľmi ochorel. Na sklonku povstania mu pomohli ešte v Korytnici, no zachránila ho až rodina bývajúca na okraji Ružomberka. Po dvoch týždňoch skrývania,

keď sa už ako-tak dokázal udržať na nohách, sa na falošnú legitímáciu dostal domov do Bošáče. No hneď na jar 1945 sa hlásil ešte v Poprade do služby v postupujúcom 1. čs. armádnom zbore. Vojenskej uniforme ostal verný celý profesionálny život – a protifašistom bol až do smrti.

„Môj otec je pre mňa celoživotným vzorom. Mužom, ktorý ma naučil tie najdôležitejšie veci. Teda nielen plávať, lyžovať či bicyklovať, čo naučil aj moje deti, ale hlavne byť statočná, odvážna a rozvážna v rozhodnutiach. Je dôležité zachovať v pamäti ľudí, ktorí robia tento svet krajší a bezpečnejší,“ povedala nám Alena Heribanová, dcéra povstalcu Vladimíra Repčíka.

Aby sa pridali mladí

„Ak sa k myšlienkam antifašizmu nepridajú mladí, ak si ich nezískame, nielen v Múzeu Slovenského národného povstania je nám jasné, že odkaz Povstania môže ísť postupne do stratena. A navrch budú mať tí, ktorých by sme tu naozaj nechceli,“ povedal Marian Uhrin, riaditeľ múzea.

Vzdelávacie oddelenie múzea pre žiakov a študentov dlhodobo organizuje vzdelávacie programy zamerané na Slovenské národné povstanie, holokaust a múzejníctvo. Majú za sebou už aj 18. ročník literárnej a výtvarnej súťaže Cesty za poznaním minulosti. „Každý rok vyhlasujeme nové témy, pričom časť z nich smeruje vždy k SNP. V tomto roku sme niektoré z prác využili aj v bulletine vydanému k Stretnutiu generácií na Kališti, ktoré bolo druhý júnový víkend,“ dodal M. Uhrin.

Aj uvedené stretnutie, ktoré sa tento rok konalo v spolupráci so SZPB a ďalšími organizáciami v areáli vypálenej obce Kalište, bolo v značnej miere zamerané na mladých. „Ak sa druhý deň spomienky uskutočnili tradičné pietne akcie, v prvý deň podujatia prišlo pol tisícky dievčat a chlapcov. Pripravili sme pre nich rôzne stanovištia, komentované prehliadky, mali sme tu kluby vojenskej histórie, predviedla sa vojenská polícia aj hudba, nechýbal regrutačný stánok a dobrá nálada.“

Už štvrtý raz sa v Múzeu SNP stalo súčasťou Veteránskeho výstupu na Ďumbier predpoludnie s názvom Fenomén veteránstva. Pre školákov sa uskutočnilo v piatok 19. júna. Účastník SNP a tradičný hosť plukovník v. v. Vladimír Strmeň sa síce tento rok pre chorobu ospravedlnil, ale organizátori z múzea a z rezortného oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov si pomohli s jeho videonahrávkami z minulých rokov. Historici Múzea SNP sa snažili priblížiť náročné podmienky života a boja v povstaní. Svoje zážitky

z operácií medzinárodného krízového manažmentu veľmi plasticky prezentovali novodobí vojnoví veteráni plukovník Alexander Schober a nadrotmajster Miroslav Staník.

„Veľmi ma teší, že aj samotný Veteránsky výstup na Ďumbier sa stáva medzigeneračný, o čom sme sa presvedčili 20. júna na aktuálnom 8. ročníku. Boli nás už štyri stovky a pomer mladých vysokohorských turistov sa medzi nami kontinuálne zvyšuje,“ do-

dal s uspokojením R. Zimányi, zakladateľ výstupu, pričom za ťažiskový podiel na zabezpečení výstupu sa poďakoval 82. brigáde spoločnej podpory.

A ešte niečo. Múzeum SNP v spolupráci s banskobystrickým Spoločným operačným veliteľstvom tento rok prvý raz zorganizovalo Veteránsku kvapku krvi. Pochopiteľne, akcia bola pre tých nad 18 rokov, no tridsiatka dospelých takto išla príkladom tiež pre tých mladších. Vráťane riaditeľa Mariana Uhrina, ktorý sa k darcovstvu krvi odhodlal teraz vôbec prvý raz a práve v areáli „svojho“ múzea.

Na záver dodal: „Snažíme sa prepájať minulosť a prítomnosť tak, aby deti, školáci, študenti a všetci ostatní tieto väzby pochopili. Aby ich precítili a aby vnímali statočnosť protifašistických bojovníkov vtedy, ako aj nevyhnutnosť postaviť sa na správnu stranu tiež dnes.“

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: pplk. v. zál. Peter Sobek, Jakub Neubauer, Richard Zimányi, OS SR a autor

ustúpili do hôr. O ich odvahe, guráži a hrdinstve hovoria dve nové pamätné tabule, ktoré boli osadené na poľovníckom zrubu nad Polomkou práve 4. júna.

Na tradičnej každoročnej spomienke sa zúčastnil aj veľvyslanec Spojeného kráľovstva Bilal Zahid, zástupkyňa veľvyslancu USA Heather Rodgers, starostka Polomky Magdaléna Melagová a vojaci najmä z prostredia Síl pre špeciálne operácie. „Je zrejmé, že v SNP bojovali najmä Slováci s ťažiskovou podporou Sovietov, ale padli tu aj vojaci iných národností. Dnes bola jedinečná chvíľa, aby sme si mohli spomenúť a uctiť hrdinov z USA a Británie, ako aj ich slovenských podporovateľov či spoluvojovníkov,“ povedal brigádny generál Dušan Košút, zástupca veliteľa Síl pre špeciálne operácie.

Tridsaťosmičky v Trenčíne

Neodmysliteľnou súčasťou histórie slovenského tankového vojska je ľahký tank LT vz. 38 (resp. LT-38). Československý ľahký tank našiel uplatnenie v armáde Slovenského štátu aj v radoch povstalcov. Od skončenia druhej svetovej vojny sa tri tanky tohto typu prvýkrát spoločne stretli pri Trenčíne.

Tankový park armády prvej Československej republiky mali koncom 30. rokov modernizovať ľahké tanky LT vz. 38 firmy Praga. V čase svojho vzniku predstavovali najmodernejšie konštrukcie vo svete. Aj keď rozbitie Československa Nemeckom a vznik samostatného Slovenského štátu znemožnili zavedenie moderných tankov do výzbroje Čs. republiky, dostali sa do arzenálu viacerých armád spojencov Nemecka. Ich vývoj začal v polovici 30. rokov pod označením TNH. Na tohtoročných Tankových dňoch Laugaricio si mohli návštevníci pozrieť, v statickej aj dynamickej ukážke, až tri LT vz. 38 – jeden originál z Čiech a dve nanovo postavené repliky zo Slovenska a Poľska.

Originál z Lešian

Na území Česka a Slovenska sa v súčasnosti nachádzajú tri pôvodné tanky LT vz. 38. Dva sú v Múzeu SNP v Banskej Bystrici, tretí vo Vojenskom technickom múzeu Lešany, ktoré spadá pod Vojenský historický ústav Praha. Tank s výrobným číslom podvozku 8 je jediný pojazdný originál na svete. Výrobné číslo podvozku indikuje, že tank patrí medzi prvé vyrobené kusy z marca 1939. Vzhľadom na rozpadnutie republiky sa však do československej armády nedostal a vozidlo prevzal nemecký Wehrmacht pod označením Panzerkampfwagen 38 (t). Písmeno t odkazuje na československý pôvod vozidla (tschechisch). Po okupácii vývoj a menšie modifikácie tankov pokračovali naďalej. Aj lešanský tank je toho príkladom. Vozidlo sa zapojilo do ofenzív v Poľsku a Francúzsku, pričom počas bojov dostalo zásah deľostreleckým granátom do veže. Opravená veža je modifikovaná z variantu Ausf. G, ktorý sa od pôvodnej konštrukcie líši zvýšeným predným pancierovaním. Podľa dochovaných informácií sa tank na konci vojny nachádzal na území Československa.

Po obnovení štátu tank prevzala československá armáda. V nej slúžil päť rokov a vystriedal viacero útvarov – 3. poľnú rotu v Trutnove, 22. tankovú brigádu v Hodoníne a 11. tanko-

vú brigádu v Moravskej Třebovej a vo Vyškove. Po skončení služby smeroval do Zväzarmu, ktorého členovia tank vystavili v Parku kultúry a oddychu Julia Fučíka v Holešovicích. Vojenský historický ústav tank prevzal v roku 1959. Opravy sa

však začali až na konci 80. rokov, pričom tá najrozsiahlnejšia prebehla pred dvanástimi rokmi. Jej hlavným cieľom bolo bojové vozidlo sprevádzkovať a dať do podoby, v akej bolo pred okupáciou Nemeckom – čo sa pražskému VHÚ podarilo.

Banskobystrický tank s výrobným číslom V-3.023 sa v areáli Múzea SNP nachádza už od roku 1967. Múzeum ho získalo zo stavov 2. tankovej základne v Žiline. Podľa dostupných údajov tento LT-38 (ako sa v slovenskej armáde označovali LT vz. 38) nadobudla slovenská armáda v roku 1942. Zúčastnil sa na ťažení proti Sovietskemu zväzu v rámci Zaisťovacej divízie. Počas

Povstania sa zúčastnil bojov na strane povstalcov pri Telgarte a v okolí Žiaru nad Hronom. Tank po skončení Povstania získal Wehrmacht, ktorý ho na konci vojny zanechal v Prahe. Trpkjší osud postrelol druhý bystrický LT-38, z ktorého sa dodnes zachovala iba časť korby a veže. Ide o vozidlo V-3.002, ktoré sa do stavov slovenskej armády dostalo v roku 1940. Po bojoch v Sovietskom zväze tank putoval na Slovensko a slúžil v Martine. Počas Povstania bojoval na Orave, kde ho však v októbri posádka v blízkosti Istebného kvôli zlyhaniu motora opustila. V ťažkom teréne po desaťročia chátral. V roku 2012 vozidlo získalo Múzeum SNP, ktoré ho v súčasnosti rekonštruuje.

LT(T) z Trenčína

Nedostatok pôvodných vozidiel z druhej svetovej vojny a ich náročná údržba nútia rôzne kluby vojenskej histórie vyrábať si ich repliky. Tie sú často takmer vernou kópiou.

Replikou je aj LT-38 historických nadšencov z okruhu Pavla Tisa. Tí už jednu repliku československej techniky, obrnený

„Ľahký tank
LT vz. 38
v čase svojho
vzniku predstavoval
najmodernejšiu
konštrukciu
na svete.“

automobil Tatra OA vz. 30, úspešne dokončili. Ako motivácia k stavbe vlastného ľahkého tanku slúžil práve lešanský LT vz. 38. Projekt sa začal realizovať v októbri 2021 po odkúpení statickej makety tanku od Ivana Dudáša z Křelova. Keďže mala správne miery, tím sa ju rozhodol prebudovať na plnohodnotnú repliku.

Pôvodný plán počítal umiestniť do vystuženej korby trojlitrový motor s prevodmi z iného pásového vozidla. Najlepšie sa nakoniec ukázal koncept nadstavby Tatry UDS v spojení s reduktormi poháňanými cez hydromotor. Konštrukčný tím repliky vzhľadom na obmedzené rozmery korby a relatívne rozmerný pohonný systém nazýval svoju repliku aj LTT-38 (len-tak-tak). Niektoré použité diely (ako napríklad pojazdné kolesá) boli vyrobené na mieru, ďalšie boli použité z iných vozidiel (ako pásy či rozety z BVP). Replika používa motor Zetor Crystal 81. Pre zachovanie správnych rozmerov korby a použitie nepôvodných častí mal tím problémy pri umiestňovaní olejovej či palivovej nádrže. Replika tanku bola kompletne dokončená za dva a pol roka.

Jediný originálny diel, ktorý sa v tanku nachádza, je časť pásu na prednej časti vozidla a znehodnotený guľomet vz. 37. Výzbroj dotvára maketa ďalšieho guľometu a maketa kanóna A7, fungujúca na čierny prach. Pri výrobe repliky asistovalo Múzeum SNP pod vedením jeho riaditeľa Mariana Uhrina,

Replika LT-38 z Trenčína v markingu, v ktorom jeho predloha V-3.027 slúžila v slovenskej armáde

ktoré výrazne pomohlo aj pri vytvorení označenia (kamufláže) repliky. Jej predlohou je tank LT-38 V-3.027, ktorý slovenská armáda získala v roku 1942. Slúžil na výcvik tankistov a po vypuknutí povstania zasiahol do bojov. Tank pôsobil v oblasti Telgártu, pričom ho posádka bola nútená opustiť v obci Osrblie. Jeho replika sa pravidelne zúčastňuje na rôznych historických podujatiach. Tím, ktorý ju skonštruoval, má za sebou viacero úspešných projektov (replika vozidla OA vz. 30 je vystavená v Múzeu SNP) a je možné, že jeho portfólio sa rozšíri o repliky ďalšej techniky používanej na území Slovenska počas druhej svetovej vojny.

Prvú pojazdnú repliku LT vz. 38 vyrobili v Poľsku. Je ňou tank z Múzea vojenských vozidiel v Čenstochovej.

Poľská replika

Nedostatok vhodných pojazdných replík pre potreby historických ukážok je aj v Poľsku. Práve tam sa pred desiatimi rokmi rozhodli nadšenci z Múzea vojenských vozidiel v Čenstochovej vyrobiť prvú funkčnú repliku tanku LT vz. 38. Realizátorom sa stala Dielňa renovácie vojenských technologických pamiatok vo Wolsztyne, ktorá už v minulosti vyrobila niekoľko funkčných replík iných vozidiel. Výroba samotnej repliky trvala rok a poľský LT vz. 38 zažil svoju premiéru v auguste 2016 v Belchatowe. Deväťtonové vozidlo neobsahuje žiadne originálne časti. Replika z Poľska sa na Slovensku objavila prvýkrát už v roku 2017 v Snine a odvtedy sa po hoku trenčianskej repliky objavuje takmer pravidelne na historických podujatiach.

Podvozky tankov LT vz. 38, resp. nemeckých PzKpfw 38 (t), slúžili aj ako základ pre iné obrnené vozidlá. Medzi najznámejšie patria samohybné delá a stíhače tankov radu Hetzer a Marder III. Poľská replika je modulárna, pričom veža tanku sa dá v prípade potreby nahradiť prvou európskou replikou stíhača tanku Marder III Ausf. H. Obe repliky zdieľajú rovnaký podvozok, pričom variant s nadstavbou stíhača tankov váži až 12 ton. Táto replika mala premiéru v roku 2021. Rozšírenie záujmu o vojenskú históriu naznačuje, že podobné repliky budú v našom regióne pribúdať.

Jaroslav Cabuk

Foto: autor, Múzeum vojenských vozidiel v Čenstochovej

Poľská replika je modulárna. V prípade potreby sa dá veža nahradiť nadstavbou stíhača tankov Marder III Ausf. H, ktorý bol vyrábaný práve na podvozku československého ľahkého tanku.

Pád FCAS

Francúzsko a Nemecko sa rozhodli ukončiť časť ambiciózneho projektu nového bojového lietadla, známeho pod názvom FCAS (Future Combat Air System). Program zahŕňal tri hlavné vývojové oblasti – samotné lietadlo, bojový cloud a prúdové drony (tzv. wingmany), ktoré mali s lietadlom spolupracovať. Spoločný projekt odštartova-

li tieto krajiny pred viac ako desiatimi rokmi. Ako hlavný problém sa ukázal odlišný prístup francúzskej a nemeckej leteckej filozofie k vízii budúceho lietadla, čo spomalilo a napokon úplne zastavilo jeho ďalší vývoj. Je však pravdepodobné, že vývoj bojového cloudu a wingmanov pre iné typy lietadiel bude pokračovať.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: Airbus, Estónske obranné sily, LOM Praha, Nexter, Švédske ozbrojené sily

IRIS-T už v Estónsku

Koncom júna prevzali estónske protiletadlové sily prvé systémy IRIS-T. Tieto systémy objednala estónska vláda spoločne s Lotyšskom v roku 2023. Pre estónsku armádu je táto objednávka zlomom – ide vôbec o prvý obdobný systém protivzdušnej obrany v histórii krajiny. Celkovo bude Tallin disponovať tromi batériami tohto typu. Zvyšné dve batérie by mali do krajiny doraziť v budúcom roku.

CAESAR pre Malajziu

Malajzia sa v rámci modernizácie svojej delostreleckej výzbroje rozhodla obstaráť francúzske koliesové húfnice CAESAR. Program obstarávania nových húfníc sa začal už v roku 2024 a zapojili sa doň spoločnosti rôznych krajín. Malajzia získa dovedna 18 húfníc tohto typu, pričom sa zároveň bude podieľať aj na ich výrobe. Húfnice CAESAR sa stanú vôbec prvými samohybnými húfnicami v malajzijskej armáde.

Moldavsko nakupuje z Kanady

Zastaralý vozový park moldavskej armády má byť sčasti nahradený vozidlami 4×4 od kanadskej spoločnosti Roshel. Objednávka viac než 100 vozidiel (pravdepodobne modelu Senator) bude vzhľadom na obmedzený rozpočet krajiny financovaná aj prostredníctvom Európskeho mierového nástroja. Vozidlá Senator budú slúžiť v jednotkách naprieč celou armádou ako doplnok a čiastočná náhrada starších sovietskych vozidiel BTR a rumunských TAB.

Nové Turbolety

Po predošlej modernizácii prúdovými lietadlami L-39NG a vrtuľovými Z-143 a Z-242 doplní letový park Centra leteckého výcviku Pardubice nový dvojmotorový L-410NG. Lietadlo nahradí starší Turbolet UVP-T. Nová generácia Turboletov konštrukčne vychádza zo starších strojov L-410, pričom najväčší rozdiel spočíva v predĺžení trupu, použití nových motorov či integrálnych palivových nádrží. CLV Pardubice by malo lietadlo získať v prvej polovici budúceho roka.

Modernizácia Stridsvagnov

V Mnichove si predstavitelia ministerstva obrany Švédska prevzali kľúče od prvého tanku modelu Stridsvagn 123A. Ide o modernizované tanky minulého radu Stridsvagn 122, ktoré sú licenčnou verziou nemeckých Leopardov 2.

Nové Strv 123A disponujú dlhšou hlavnou a novými digitálnymi systémami riadenia paľby. Popri tankoch Strv 123A objednali švédske ozbrojené sily aj Strv 122B – licenčnú verziu nemeckého Leopardu 2A8.

Španielske roboty v Lešti

Cieľom španielskeho Pilotného projektu 5 je zaviesť do výzbroje bezposádkové vozidlá do armády ako podporné vozidlá pre široké spektrum úloh

Moderné bojisko čoraz viac vyžaduje zvýšenie operačných spôsobilostí za cenu zníženia potenciálnych strát na životoch vojakov. Do popredia tak stúpa využívanie bezposádkových vozidiel ako náhrada za vozidlá s ľudskou posádkou.

Zatiaľ čo bezpilotné prostriedky (drony) sa stali už štandardnou výzbrojou každej armády, pozemné bezposádkové vozidlá (unmanned ground vehicles – UGV) stále predstavujú pre mnohé štáty novú výzvu. Podobne ako ich vzdušné náprotivky aj UGV môžu plniť niekoľko rôznych úloh. Mužstvo v dohľadnej dobe ešte nenahradia, a tak s nimi vojenské doktríny počítajú skôr ako s robotickými kolegami, keďže zvyšujú schopnosti či prežitie bojových jednotiek. Jedna z krajín, ktorá v súčasnosti vyvíja a skúma možnosti ich použitia, je Španielsko, ktoré vozidlá skúma v rámci tzv. Pilotného projektu 5 (PP5). Projekt vyskúšalo Španielsko aj na Lešti, kde je vedúcou krajinou mnohonárodného zoskupenia.

Prítomnosť mnohonárodnej bojovej skupiny na Lešti dáva španielskej armáde jedinečnú možnosť precvičiť používanie nových systémov a koncepcie UGV v medzinárodnom prostredí, s prítomnosťou viacerých armád. Ich debut v nasadení v MN BDE prebehol počas tohtoročného cvičenia Strong Lineage 2026. V ňom predstavili jednotlivé španielske spoločnosti niekoľko rôznych typov, ktoré kooperovali súčasne s dronmi taktiež španielskej výroby. Mnohonárodná bojová skupina na Slovensku, povedľa samotnej španielskej armády, tak má ambíciu stať sa jednou z prvých medzinárodných jednotiek

kompletne vybavenými bezposádkovými vozidlami pre široké spektrum úloh.

Prvý kontakt urobí robot

Španielsky projekt prebieha pod širším transformačným projektom Fuerza 35 (Armáda 2035). Hlavnou myšlienkou projektu je, aby prvý kontakt s nepriateľom urobili práve diaľkovo ovládané alebo autonómne vozidlá a nie vojak. Filozofia sa týka viacerých oblastí – prieskumu, logistiky, ženijných úloh aj samotného boja. Jej výsledkom má byť vždy zníženie vystavovania vojaka nebezpečenstvu, plynúceho z týchto úloh a zároveň aj jeho nahradenie na miestach,

kde ľudská prítomnosť nie je potrebná. Bezposádkové vozidlá sú zároveň lacnejšie a jednoduchšie na údržbu ako ich rozmerné náprotivky s ľudskou posádkou. Prípadná strata vozidla UGV nepredstavuje citeľnú ranu ani z pohľadu finančnej efektívnosti. Jedným zo zámerov je aj multifunkčnosť budúcich vozidiel. Jeden typ by tak mal plniť napríklad viaceré úlohy logistiky. Používanie menšieho množstva systémov uľahčí prevádzku techniky či školenie ich operátorov.

Vývoj vozidiel v rámci PP5 sa zameriava na dve hlavné kategórie – ľahké UGV do hmotnosti 100 kg a stredne ťažké

Príkladom UGV pre transport materiálu je Battlematic. V spolupráci s dronmi môže pôsobiť na zásobovacích liniách, ktoré bývajú v konfliktoch častými cieľmi nepriateľských útokov.

UGV sa líšia veľkosťami. Najmenší Adriano v porovnaní s ostatnými bojovými vozidlami mnohonárodnej jednotky v pozadí.

Rodina vozidiel AUNAV je vybavená dvojitým pásovým podvozkom. So streleckou vežou Aspís slúžia na podpornú paľbu.

UGV v rozmedzí 200 až 250 kg. Zatiaľ čo prvá kategória má slúžiť pre rýchle dynamické operácie, v ktorých je mobilita prioritou (UGV tejto kategórie vedú zodvihnúť a naložiť do vozidla aj dvaja vojaci), druhá kategória pokrýva vozidlá vhodné pre širšie spektrum úloh. Pri oboch sa v rámci projektu PP5 uplatňuje aj finančná efektívnosť. Podobný prístup nastal aj pri leteckých dronoch, kde sa v súčasnosti do popredia pretláčajú hlavne lacné a jednoduché systémy. Pozemné vozidlá tak nebudú predstavovať výnimku. Vývoj UGV v rámci PP5 sa zameriava na viaceré typy týchto vozidiel súčasne. Cieľom je tak zaradiť bezposádkové vozidlá rôznych kategórií naraz a zároveň ich tak integrovať do jedného systému, previazaného s inými vozidlami, dronmi a jednotnou sieťou.

Malé rozmery UGV vozidiel budú hrať dôležitú úlohu aj pri prieskume. Ich výhodou sú malé rozmery či relatívne tichá prevádzka. UGV vybavené elektro-optickými kamerami, tepelnými senzormi či laserovými diaľkomermi môžu v spolupráci s podobne vybavenými dronmi výrazne zvýšiť situačné podvedomie o bojisku. V súčasnosti sa na takéto úlohy používajú vo výraznej miere len vzdušné drony, ktoré sú však, vzhľadom na nutnosť byť vo vzduchu, viditeľné, a tak zraniteľnejšie. Vzájom-

né prepojenie informácií získaných zo zeme prostredníctvom UGV a zo vzduchu vďaka dronom (resp. UAV) dodá armáde lepší obraz s oveľa viac informáciami. Odsun zranených z bojiska je ďalšou dôležitou doménou, na ktoré sa vedú UGV zamerať. V prípade, že si to zranenie vojaka nevyžaduje, nie je potrebné, aby pri odsune bol prítomný aj zdravotnícky personál, ktorý tak vie zatiaľ asistovať na inom mieste.

S výzbrojou aj bez

Jedným z práve skúšaných vozidiel je Battlematic od spoločnosti IDM. Toto UGV predstavuje relatívne jednoduchý systém diaľkovo ovládaného (a nie autonómneho) vozidla, slúžiaceho predovšetkým na prepravu zásob do predných frontových línii. Jeho cieľom je tak čiastočne nahradiť vozidlá s posádkou v oblasti, ktorá býva (ako ukázala aj vojna na Ukrajine) vysoko riziková – zásobovacie línie. Prechádzať nebezpečným územím majú pomôcť aj drony, ktoré vedú vyhodnotiť situáciu zo vzduchu lepšie. Výhodou Battlematicu je aj jeho pôvod z agrárneho vozidla. Jeho militarizovanie, ktoré prebehlo pod dohľadom Centra španielskej armády, trvalo len menej ako dva mesiace. Ukázalo tak, že duálny vývoj techniky vie rýchlo urýchliť jej nasadenie aj v rámci ozbro-

jených síl. Rozmerovo malé vozidlo je aj Adriano od spoločnosti Alisys. Na rozdiel od Battlematicu sa Alisys špecializuje na úlohy pre ženistov. Vozidlo nesie niekoľko výbušných zariadení, ktoré pomáhajú prekonávať prípadné prekážky. UGV tak dokáže vyčistiť cestu pre ďalšiu techniku aj počas paľby a znížiť riziko straty na životoch v úlohách, ktoré by inak vykonali vojaci bez dodatočnej ochrany.

Na palebnú podporu bojových jednotiek slúžia popri ostatných bojových vozidlách pásové systémy AUNAV spoločnosti EM&E. Tieto UGV sú vybavené celkovo dvoma spojenými pásovými podvozkami, čo dodáva vozidlám lepšie vlastnosti v teréne. Pôvodné vozidlá AUNAV sú modulárne. Ozbrojené AUNAV.LINK môžu byť vybavené širokým spektrom zbraní, pričom pri testoch sa najčastejšie používa vozidlo vybavené zbraňovou vežou Guardian Aspís s guľometom. Nízka hmotnosť veže umožňuje jej umiestnenie na ľahký pásový podvozok vozidla. Hlavnou myšlienkou je zavedenie typu, ktoré obsluhuje jeden operátor, pričom dané vozidlo operuje v previazanej sieti s ostatnými vozidlami, vrátane dronov. To umožňuje prvotný kontakt s nepriateľom bez hrozby straty na životoch vojakov.

Jaroslav Cabuk a MN BDE

Foto: Alisys Digital, EM&E, MN BDE

UGV Adriano disponuje výbušným zariadením, určeným na odstraňovanie prekážok

Testovanie nových systémov sa netýka len UGV. V Španielsku prebiehajú aj skúšky protidronového vozidla Odín, využívajúceho podvozok 6×6 spoločnosti EM&E.

Syn povstaleca a otec Kukurice

„Ostatné desaťročia som bol skoro stále v zahraničí, ale keď som už prišiel do Bratislavy, radšej som okolo Kukurice nechodil. Bolo by to pre mňa až príliš depresívne,“ povedal nám docent Ing. arch. Ján Strcula, PhD., architekt ikonickej budovy.

Ked' „zgeneráľkovanú“ bratislavskú vojenskú budovu s pôvodným názvom Hviezda, ktorú všetci poznáme pod menom Kukurica, podpredseda vlády a minister obrany Robert Kaliňák 16. júna predstavoval prostredníctvom médií verejnosti, po jeho boku stáli nielen architekti rekonštrukcie otec a syn Kállayovci, ale aj jej pôvodný autor Ján Strcula. Renomovaný architekt a syn povstaleckého dôstojníka a neskôr generálmajora Jána Strculu.

Zhrbenosť verzus hrdosť

„Vnímal som ako nedôstojné, aby armádni dôstojníci, viacerí v pozíciách profesorov či docentov, ako aj vysoko-

školskí študenti, boli ubytovaní v takzvaných švédskych domkoch. Bol to systém montovateľných prefabrikovaných ubytovní. Nič v zlom, no skôr by sa hodili pre robotníkov na stavbách, ako pre budúcu elitu armády," spomenul na východiskovú situáciu v roku 1970.

Keď sa rozhodovalo o projekte, mal iba 27 rokov. Mal však aj obrovskú dávku guráže. Hoci už boli kocky skoro hodené, mladý zamestnanec Vojenského projektového ústavu to nevzdal. Pred komisiou na výber architektonického riešenia, ktorá bola zložená z vedúcich rôznych ateliérov či učiteľov architektúry, sa rozhodol preraziť. Napokon na mieste, kde sa mali podľa prvotne preferovaného návrhu krčiť „zhrbené papundeklové ubikácie“, od roku 1978 sa týčila hrdlo k nebu nová dominanta. Veď v Bratislave sa vtedy stavali aj kvôli maximálnej výške žeriavov len osemposchodové „vežiaky“ – a toto bola 25-poschodová veža. V čase jej vzniku sa na ňu nedalo pozeráť inak, len s otvorenými ústami.

„Neprišiel som sa z Lubochne do Bratislavy prizerať, ale preraziť," povedal aj teraz s odhodlaním. S úsmevom však dodal, že okrem štúdia architektúry ho do hlavného mesta zlákala aj ambícia hrať v basketbalovej lige a jaz-zovej kapele.

Kuvajt, Boston, Srí Lanka

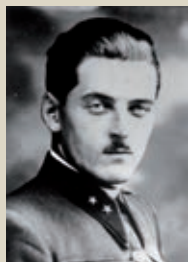
Keď sme sa architekta Jána Strculu spýtali, ako vnímal svojho otca, povstalcu a vojaka, vysvitlo, že Kukurica stojí aj vďaka tomu, že si ho veľmi vážil.

„Pomaly každý z mojich spolužiakov z architektúry po tom, ako Československo v roku 1968 obsadili Rusi, sadol do auta alebo na bicykel a odišiel na Západ. Mladší aj starší – azda štyri desiatky šikovných vzdelaných ľudí. Všetci čakali, že aj ja. To som však ot-covi nemohol urobiť. Bol to statočný chlap. Keď nevedeli inak, kvôli mojej emigrácii by ho v armáde ihneď zlikvi-ovali."

Ostal – a vymyslel Kukuricu. No generálmajora Jána Strculu pre jeho nenadšený postoj k okupácii aj tak už v roku 1971 z pozície zástupcu veliteľa Východného vojenského okruhu odstavili. Najskôr ho prevelili na ne-významnú funkciu a o rok na to ho po-slali do zálohy.

„Okupanti vyrušili aj mňa. Práve v noci na 29. augusta som spal u priateľky. Nikdy im to nezabudnem..." zasmial sa architekt. No následne, keď už jeho otca v armáde tak či tak postavili „mimo hry“, odišiel v polovici 70-tych rokov z bývalého Československa aj on. Ako architekt pracoval pre vládu či vplyvné rodiny v Kuvajte, Alžírsku a ďalších arabských krajinách. Pre

ďalších zákazníkov projektoval budovy v New Yorku, Los Angeles či v Bostone, ako aj vo Francúzsku, Portugalsku, Španielsku, Japonsku, Srí Lanke, Taliansku či v Čechách. „Na začiatku som navštívil viacero kancelárií kde mi povedali, že ma zoberú. No nedohodli sme sa. Vôbec som ešte nemal pevnú pôdu pod nohami, ale povedal som im, že za také peniaze pre nich robiť nebudem. Skrátka, ak chce človek niečo dosiahnuť, mal by poznať svoju cenu..." hovorí rešpektovaný architekt, za ktorým dnes práca „chodí" do jeho sídla v malebnom kúte južných Čiech.

Ján Strcula starší v SNP

(4. máj 1912, Vyšná Boca – 11. január 2012, Trenčín) po absolvovaní chemickej priemyslovky vyštudoval vojenskú školu v Hraniciach na Morave. Stal sa dôstojníkom Československej armády a následne armády vojnovnej Slovenskej republiky. Pred Slovenským národným povstaním bol veliteľ batérie delostreleckého pluku 2. východoslovenskej armády. Po jej odzbrojení nemeckou armádou a po vypuknutí SNP sa nacistom nevzdal, ale prebil sa na povstalecké územie. Dňa 11.9.1944 sa stal veliteľom delostreleckej batérie v obrannom úseku

Kosatec s hlavnou líniou Kráľova Lehota – Malužiná – Čertovica. Podieľal sa na ovládnutí údolia Váhu povstalcami, a tým aj prerušení dôležitého cestného úseku z Liptovského Hrádku po Červený Kút a železničnej trate v priestore Kráľovej Lehoty. Rušil nepriateľské manévrovanie, ako i prísun nacistických posíl. Dňa 21.9. uskutočnil úspešný palebný prepád letiska Mokrad' pri Liptovskom Petri. Veliteľom delostrelectva celého obranného úseku Kosatec sa stal 2.10.1944. Už o dva dni sa jeho batéria podieľala na zničení nemeckého pancierového vlaku východne od Kráľovej Lehoty. Pod jeho velením delostrelci naďalej uskutočňovali úspešné palebné prepady, okrem iného aj letiska Mokrad' a nepriateľskej batérie pri Liptovskom Hrádku, ktorý povstalci dokonca dočasne ovládli. Dňa 28.10. bol povýšený na kapitána delostrelectva. Po ústupe do hôr pôsobil v Nízkych Tatrách v parti-zánskom zväzku Stalín.

Igor Baka, Vojenský historický ústav

Funkčné a primerané

„Počas štúdia architektúry ma na vojenskej katedre cvičili za tankistu. Nebola to celkom sranda, lebo som dosť vysoký," zasmial sa. Dodal však, že s vojakmi vždy spolupracoval rád: „Lebo keď sa s nimi niečo dohodne, tak držia slovo. Majú zmysel pre termín, sú disciplinovaní, praktickí a vedia sa vynájsť aj v zložitých situáciách." Je pri-tom rád, že k rekonštrukcii Kukurice prizval rezort obrany aj jeho.

„Táto budova sa už dostala do kriti-kej situácie. Hrozilo, že bude odsúdená na zbúranie. Nie málo predchádzajú-cich politikov pritom trepalo do vetra, ako Kukuricu znovu postavia na nohy. Podarilo sa to až teraz. Samozrejme, do procesu projektovania rekonštrukcie vstupovalo veľa odborníkov. Záchrana bola zložitá. No našli dobrú technoló-giu. Klobúk dolu. Pre mňa je dôležité, že budova bude fungovať. A architek-tonické riešenie? To je super. No mu-sím vám povedať ešte niečo. Pán Boh zaplať, v tomto procese vyvinul obrov-ské nasadenie minister obrany Robert Kaliňák, ktorý to celé ťahal. Pre mňa je to muž činu."

de do budovy spadla čelusť. To však nebol a nie je účel. Takže vybavenie vzhľadom na to, že v budove bude síd-liť ministerstvo obrany, hodnotím ako striedmo primerané. Pôsobí neutrálne, korektne a je funkčné. Možno užívate-lia priestorov časom zistia, že im niečo chýba. Nateraz však nevidím nič, čo by tu bolo navyše," zhodnotil rešpektova-ný architekt.

Hospodárnosť áno, uznanie tiež

Na záver dodal, že podľa neho Česi a Slováci majú jednu spoločnú vlast-nosť. „Neviem, kde sa to zobralo, ale ak si aj doma niečo mimoriadne vybudu-jeme, obratom sa to rôzni pochybovači budú snažiť rozmetať na prach. Kon-trolovať treba, pracovať hospodárne je nevyhnutné, no prečo musíme pi-chať aj vtedy, keď by sme mohli hrdlo a s uznaním privítať niečo, čo sa niečo podarilo? Čo keby sme sa občas aspoň trochu dali dokopy? Veď Slováci môžu dokázať veľa. Len keby sa namiesto výhovoriek, ubolenosti a závidí viac podporovali. Keby si navzájom dožičili úspech."

Pavol Vitko • Foto: Jakub Neubauer

Ako vojenčili bojovníci v bitke pri Moháči

Dvadsiateho deviateho augusta 2026 uplynie 500 rokov od osudovej bitky pri Moháči, ktorá sa skončila katastrofálnou porážkou kresťanského vojska na čele s uhorským a českým kráľom Ľudovítom II. Jagelovským. V stredoeurópskej historiografii sa táto bitka stala historickým medzníkom medzi stredovekom a novovekom.

Výjav z bitky pri Moháči na historizujúcej freske vo Vojenskom múzeu v Istanbuli

Po zvolení Sulejmana II. za sultána v roku 1520 nebezpečne vzrástli aktivity Osmanskej ríše. V polovici mája 1521 sa osmanské vojsko, ktorému osobne velil Sulejman, pohlo z Istanbulu proti Uhorsku. Pri Niši sa rozdelilo do dvoch prúdov: rumélsky (balkánsky) paša Ahmed sa s vojskom pohol na Šabac a veľkovezir Mehmed Piri na čele anatólskych (maloázijských) zborov smeroval na Belehrad, kam ho nasledoval aj sultán. Belehradská pevnosť sa 28. augusta dostala do rúk Osmanov. Dobytie Belehradu, ktorý mal kľúčovú pozíciu na sútoku Sávy a Dunaja, malo výrazný podiel na ďalších úspechoch Osmanov.

Osmanské vojsko rozvrátilo do roku 1524 celý uhorský obranný systém na Balkáne od Turnu Severina v Sedmohradsku po Klis v Chorvátsku a otvorilo si cestu do centra Uhorska. Hoci správy o vojenských aktivitách sultána Sulejmana prichádzali do Budína od jesene 1525, prípravy na obranu krajiny boli pomalé. Nesplnili sa ani nádeje na významnejšiu pomoc zo zahraničia.

Napriek výzvam Klementa VII. všetkým európskym panovníkom, v ktorých pápež apeloval na kresťanskú solidaritu, pripomínajúc osmanské ohrozenie pre celý kresťanský svet, bol finančný i vojenský príspevok ostatných krajín, s výnimkou Čiech a Rakúska, zanedbateľný. Pápež dal k dispozícii všetky výnosy z cirkevných majetkov v Uhorsku na potreby vojska. Povolil tiež roztaviť polovicu zlatých a strieborných sakrálnych

predmetov z kostolov a kláštorov v krajine a raziť z nich mince.

Posolstvo krvavého meča

Koncom apríla 1526 sa početná armáda sultána Sulejmana II. vydala z Istanbulu na pochod. Hneď ako sa táto zvesť dostala ku kráľovi Ľudovítovi II., vyhlásil insurekciu, čiže brannú pohotovosť. Podľa jeho príkazu po všetkých stolicích nosili krvavý meč na znak všeobecného ohrozenia. Zvolávali tak všetkých bojaskopných šľachticov do vojska. Až 20. júla sa Ľudovít II. na čele 4 000 bojovníkov pohol z Budína do Tolny, kde sa malo zhromaždiť uhorské vojsko. Presne o týždeň, 27. júla, dobyl sultán Petrovaradin (dnes časť Nového

Sadu) a postupoval dovnútra krajiny bez toho, aby narazil na rozhodnejší vojenský odpor; 8. augusta padol Ilok (Újlak) a 23. augusta dokončili Osmania prechod cez rieku Sávu pri Osijeku.

V noci z 23. na 24. augusta 1526 sa v hlavnom stane uhorských vojsk konala porada, na ktorej boli za hlavných veliteľov vymenovaní kaločský arcibiskup Pavol Tomori a spišský gróf Juraj Zápoľský, brat sedmohradského vojvodu Jána Zápoľského. Uhorské vojská sa potom pohli k Moháču (Mohács), kam omeškané skupiny bojovníkov prichádzali do nočných hodín v predvečer bitky. Uhorské oddiely pod velením Jána Zápoľského v počte okolo 10 000 mužov na bojisko nedorazili; čakali v tábore neďaleko Segedína (Szeged). K Moháču nestihli prísť ani zmobilizované ozbrojené sily z Chorvátska na čele s Krištofom Frangepanom.

Rozloženie síl protivníkov

Na bojisku pri Moháči sa 29. augusta 1526 pod velením arcibiskupa a hlavného dolnouhorského kapitána Pavla Tomoriho sústredilo asi 25-tisícové uhorské vojsko, v ktorom boli aj menšie pešie kontingenty českých, moravských, poľských a sliezskych žoldnierov. Proti nim sa približovalo viac než 60-tisícové vojsko sultána Sulejmana II.

Uhorské vojsko bolo rozložené na juh od riečky Borza v polohe dnešnej obce Borzò, vo vzdialenosti asi 2 – 2,5 km od

Sultán Sulejman II. na čele vojska vo víťaznej bitke pri Moháči, detail historizujúcej fresky vo Vojenskom múzeu v Istanbuli

Nájdenie mŕtveho tela kráľa Ľudovíta II. po bitke pri Moháči na novodobej maľbe

Uhorskí veľmoži - banderiálni páni na súdobej rytine Hansa Burgkmaiera

terasy, odkiaľ sa očakával útok. Bojová zostava kresťanských vojsk mala dva sledy. Prvý bol rozdelený na tri časti, čiže na stred a na pravé a ľavé krídlo. V centre prvého sledu sa sústredila pechota v počte asi 10 000 mužov a po krídlach bolo rozmiestnené jazdectvo pod velením Petra z Perína (Perényi) a chorvátskeho bána Františka Batáňa (Batthyány), premiešané pechotou. Do prvej čelnej bojovej zostavy bolo začlenené aj delostrelectvo: deväť diel veľkého kalibru a asi 80 poľných diel stredného kalibru. Hlavný veliteľ Pavol Tomori sa zdržiaval v prvom slede na pravom krídle. Druhý sled tvorilo viacero radov a v jeho strede zaujal miesto aj kráľ. Šírka bojového šíku uhorských vojsk, prispôbená terénu, dosahovala 4 – 4,5 km.

Dňa 29. augusta 1526 po rannej modlitbe sa osmanské vojsko pohlo z tábora. Na čele už tradične postupovali jazdecké jednotky z Rumélie, ktoré sa ako prvé začali spúšťať po naklonenej terase na moháčsku rovinu. Za nimi postupovali po pravom krídle jednotky z Anatólie a napokon vybrané vojsko sultána.

Arcibiskup Tomori chcel využiť, že všetky jednotky Osmanov ešte neprišli na bojisko a osmanské línie boli v pohybe. Rozhodol sa zaútočiť. Prvá fáza bitky sa pre Uhrov vyvíjala zdanlivo priaznivo. Delostrelectvo začalo paľbu a pravé krídlo predného sledu, vedené Tomorim, napadlo rumélske jednotky. Zároveň sa pohla pechota, ktorá zaútočila na janičiárov na pravom krídle rumélskych vojsk pod velením veľkovezíra Ibrahima.

Ľavé krídlo uhorského vojska zatiaľ vyčkávalo, lebo proti nemu postupujúce anatólske oddiely ešte nebolo vidieť. Úder uhorského pravého krídla bol účinný. Vyvolal medzi Osmanmi paniku, ba rumélske jednotky začali ustupovať. Je však možné, že tento ústup bol fingovaný a mal vlákať útočiacich pred hlavne osmanských diel. V tejto fáze bitky poslal Tomori kráľovi správu

so žiadosťou, aby sa na čele druhého sledu pohol do útoku. Ukázalo sa však, že zle odhadol rozloženie a silu nepriateľa. Po rozrazení rumélskych jednotiek sa jazdectvo pod velením Batáňa ocitlo pred zabarikádovanými, reťazami pospájanými delami, krytými ničivou paľbou z pušiek janičiárov, čo spôsobilo v radoch uhorského jazdectva značné straty. Podľa dobových prameňov tu Osmania sústredili až 150 diel, ďalších 150 mali v iných zostavách.

Postup uhorského a osmanského vojska k Moháču

Ani útok druhej vlny, v ktorej bol kráľ Ľudovít II., sa nevydaril, lebo nedokázal zlomiť prevahu Osmanov. Ústup a rozklad uhorského pravého krídla rozhodol o výsledku bitky. Tomoriho plán, ktorý sa zakladal na postupnom ničení osmanských síl, stroskotal. Početná prevaha Osmanov slávila triumf. Padol aj arcibiskup Tomori, takže jednotné velenie prestalo existovať a vojsko začalo chaoticky ustupovať.

Ľavé krídlo na čele s Petrom z Perína zaútočilo o čosi neskôr než pravé krídlo, a to vo chvíli, keď sa objavili anatólske jednotky. Udatnosť bojujúcich Uhrov ocenili aj osmanskí kronikári. Uhorská pechota podnikla viacero zúfalých útokov na osmanské delá, ale proti presile, no najmä proti ničivej strelbe janičiárov a paľbe sústredených diel nedokázala preraziť a uspieť. Pešie žoldnierske jednotky, bojujúce v strede pôvodnej zostavy, bojovali ku koncu bitky vo štvorcovej bojovej formácii, zo všetkých strán obkľúčení Osmanmi, a takmer do jedného padli. Zachránila sa iba časť ľahkého jazdectva. Bránili sa aj niektoré menšie skupiny v priestore tábora, ale osmanské jazdectvo ich čoskoro zmietlo.

Bilancia porážky

Bitka, ktorá trvala približne pol druhu hodiny, dopadla pre Uhorsko katastrofálne. Padlo 28 veľmožov, sedem prelátov (obidvaja arcibiskupi a päť biskupov) a okolo 15 000 mužov (10 000 pešiakov, asi 4 000 jazdcov, celá obsluha diel). Straty Osmanov sa odhadujú na 15 000 mužov. Tesne po bitke zahynul na úteku aj kráľ Ľudovít II., utopil sa v rozvodnenej rieke Csele, prítoku Dunaja. Správa o faktickej likvidácii takmer celej politickej elity a väčšej časti uhorských ozbrojených síl sa dostala do Budína o polnoci 30. augusta 1526, čiže o 30 hodín.

Osmania začali navečer a v nasledujúci deň po bitke systematickejšie prečesávať okolie. Pobili aj približne 5 000 miestnych mužských obyvateľov, okrem detí do sedem rokov. Na sultánov rozkaz bolo po bitke popravených okolo 1 500 zajatcov.

Po víťazstve pri Moháči sultán Sulejman II. postúpil pozdĺž Dunaja až k Budínu, kam prišiel 12. septembra 1526 a zdržal sa tam 8 dní. Vyraboval kostoly a pred odchodom zapálil mesto. Osmania sa tentoraz ešte stiahli, ale nebezpečenstvo ďalších vojenských nájazdov a podmaňujúcich fažení sa stalo trvalou realitou nasledujúcich desaťročí.

Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Medzi nami Amazonkami

Rodáčka z Vrbového Jana Sabová ani len nesnívala, že sa raz stane profesionálnou vojačkou. Dnes je poručičkou, fyzioterapeutkou, aktivistkou občianskeho združenia Amazonky a majsterkou Slovenska v paddleboardingu.

Už na strednej škole, Evanjelickom lýceu v Bratislave, sa pravidelne venovala joge a dobrovoľníckej činnosti. Pravidelne pôsobila ako animátorka v detských táboroch. Preto, keď po maturite premýšľala nad vysokou školou, vedela jedno: Chcem pomáhať ľuďom prostredníctvom rehabilitácie a pohybu! Preto jej kroky viedli do Trenčína na Univerzitu Alexandra Dubčeka. Na Fakulte zdravotníctva vyštudovala Katedru fyzioterapie. Po bakalárskom štúdiu nastúpila na Polikliniku MO SR v Trenčíne ako civilná zamestnankyňa – fyzioterapeutka.

Z Vrbového do Trenčína

„Práca sa mi páčila, a preto som sa rozhodla popri zamestnaní pokračovať v magisterskom štúdiu. Prišiel podnet od jednej vojenskej zdravotnej sestry, aby som pokračovala vo svojej ďalšej kariére v uniforme. V mojom rozhodnutí ma plne podporil aj vedúci polikliniky Viliam Machara. A tak som sa v auguste roku 2025 ocitla na základnom výcviku v Martine,“ konštatuje poručička Sabová.

Nasledoval Kurz DKVŠ a s čerstvými poručíckymi výložkami sa vrátila na svoje pracovisko. Tam sa stretávala s pacientkami po operácii rakoviny prsníka, ktoré dochádzali na rehabilitáciu. „Ich sila, odhodlanie a pozitívny prístup napriek náročnému ochoreniu ma hlboko zasiahli. Zároveň som čoraz častejšie narážala na znepokojivý problém: mnohé ženy prichádzali so zastaranými alebo nesprávnymi odporúčaniami,

mi, neistotou a nedostatočnou informovanosťou o možnostiach rehabilitácie po ablácii prsníka,“ hovorí Jana.

Medzi Amazonkami

Rozhodla sa v tejto oblasti nielen vzdelávať, ale sama aj aktívne pomáhať. Kľúčovými témami, ktorým sa venuje, sú prevencia lymfedému, správna technika mobilizácie jazvy a mäkkých tkanív. Neuvoľnená jazva totiž ťahá okolité tkanivá v celej oblasti hrudníka a môže spôsobovať dlhodobé komplikácie, o ktorých pacientky často vôbec netušia. Svoju diplomovú prácu preto zamerala práve na pacientky po rakovine prsníka. Pravidelne sa vzdeláva na odborných kurzoch, seminároch a sleduje najnovšie zahraničné štúdie.

Aj tohtoročný celoslovenský Zlet Amazoniek (teda pacientiek s touto diagnózou) vo Zvolene ju v jej rozhodnutí len utvrdil. Občianske združenie Amazonky vytvára priestor na to, aby sa ženy z rôznych kútov Slovenska navzájom spoznali, nadviazali kontakty, zdieľali skúsenosti a čerpali energiu.

Vďaka odborným príspevkom bola jeho súčasťou aj poručička Jana Sabová z Vojenskej ústrednej nemocnice SNP Ružomberok – FN, detašovaného pracoviska Polikliniky MO SR Trenčín. Prednášala na tému fyzioterapie pri prevencii vzniku lymfedému po operácii prsníka a vo svojom vystúpení poukázala na význam včasnej prevencie, správne nastavenej rehabilitácie a individuálneho prístupu ku každej pacientke. Súčasťou prednášky bola aj praktická ukážka základného lymfatického ošetrovania a bránicového dýchania. Jana kladie veľký dôraz aj na pohyb, starostlivosť o jazvu, včasné rozpoznanie prvých príznakov lymfedému a ďalšie preventívne opatrenia, ktoré môžu ženám pomôcť zlepšiť kvalitu života po operácii prsníka.

Poručička Sabová však šport nielen odporúča, ale sama sa mu aktívne venuje. Okrem už spomínanej jogy jej pred rokmi učaroval nový vodný šport paddleboarding.

Reprezentantka Slovenska

„Zoznámila som sa s ním počas pandémie covidu, keď mi priateľ ukázal základy správneho pádlovania. Hneď ma zaujala harmónia tohto športu. Správna technika posilňuje stred tela, zlepšuje stabilitu a zároveň ponúka výnimočný pocit slobody na vode. Hobby sa rýchlo zmenilo na vášň. V roku 2022 som sa zúčastnila na svojich prvých majstrovstvách Slovenska a hneď som získala zlatú medailu. V roku 2023 som titul obhájila. Rok 2024 bol pre mňa náročný: utrpela som vážny úraz na lyžiach, ktorý si vyžiadal dve operácie a dlhodobú rehabilitáciu. Paradoxne, práve plávanie a paddleboarding mi pomohli vrátiť kolenu stabilitu väzov. Návrat na dosku bol pre mňa terapiou a výzvou zároveň. Napriek tomu som sa opäť stala majsterkou Slovenska,“ sumarizuje poručička.

Práve vojenský výcvik jej dal mnoho nových podnetov. Získala aj lepšiu fyzickú formu, čo v konečnom výsledku pomohlo aj jej športovým výsledkom. Ako amatérka sa kvalifikovala na tohtoročné Majstrovstvá sveta v Taliansku a stala sa súčasťou slovenskej reprezentácie. „Majstrovstvá sveta budú pre mňa novou životnou skúsenosťou a výzvou. Budem hrdο reprezentovať Slovensko a Ozbrojené sily SR.“

Vedúci polikliniky MO SR Trenčín, bývalý dlhoročný hlavný zdravotník OS SR štábný nadrotmajster v zálohe Viliam Machara má pre svoju podriadenú len slová chvály: „Je empatická, ochotná, trpezlivá a zároveň dôsledná. Oceňujem jej odborné znalosti, presné vysvetlenie cvičení aj individuálny prístup ku každému pacientovi. Ako vojačka pôsobí disciplinované a spoľahlivo. Na pracovisku vytvára príjemnú atmosféru a vzbudzuje dôveru. Oceňujem jej aktívne angažovanie sa v prospech kolektívu a komunity. Zúčastňuje sa športových a spoločenských aktivít, svojím prístupom pozitívne reprezentuje vojenskú nemocnicu, rehabilitačné pracovisko aj vojenské hodnoty.“

Jozef Žiak

Foto: archív J. S.

Amazonky

Občianske združenie Amazonky už od roku 2013 spája ženy, ktorým bola diagnostikovaná rakovina prsníka, zabezpečuje pre ne aktivity zlepšujúce ich fyzickú aj psychickú kondíciu, sťmeľuje ich spolupatričnosť a vzájomnú podporu. Medzi dlhodobο fungujúce služby, ktoré ponúka, patrí: Psychologická a sociálna pomoc, cvičenie s osobným trénerom, rehabilitácie a lymfatické masáže, diskusie s odborníkmi (onkológovia, rádiológovia, zdravá výživa a iné), rôzne športové a oddychové pobyty. Každoročne organizuje Zlet Amazoniek – stretnutie pacientiek z celého Slovenska. Dlhodobou misiou OZ Amazonky je aj meniť a zlepšovať systém poskytovania zdravotnej starostlivosti pre pacientky s karcinómom prsníka.

Emma Zapletalová:

Neprekvapila, vyhrala

Najlepšia slovenská atlétka a reprezentantka VŠC DUKLA Emma Zapletalová síce našťastie neprekvapila a 21. júla na 61. ročníku P-T-S v Banskej Bystrici beh na 400 metrov prekážok vyhrala, ale divákovi sa na ôsmej prekážke zatajil dych.

Skvelá víťazka štyroch tohtoročných mítingov atletickej Diamantovej ligy totiž na uvedenej prekážke zakopla. Líderka svetových tabuliek našťastie udržala rovnováhu a v cieľi jej tleskali aj štátny tajomník MO SR Martin Vojtašovič, generálny tajomník služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič, riaditeľ VŠC DUKLA Gabriel Baran a všetkých rekordných 5400 divákov. Spomedzi 27 slovenských atlétov zaznamenala jediné víťazstvo a zároveň o 5 stotín, na 53,70 sek., zlepšila vlastný vlnajší rekord pétéesky.

Potlesk a úcta

Hneď pri otvorení pretekov zožali potlesk a úctu dvaja príslušníci VŠC DUKLA. Prezident Slovenského atletického zväzu Peter Korčok so svojim viceprezidentom Matejom Tóthom (obaja niekdajší riaditelia a reprezentanti Dukly) sa verejne poďakovali diaľkárskemu trénerovi VŠC a bývalému šéftrenerovi slovenskej atletiky kapitánovi Radoslavovi Dubovskému pri príležitosti jeho 60-tych narodenín. „Potešilo, ale ešte radšej by som bol, keby mohol nastúpiť na skok do diaľky môj nádej-

ný zverenec Matúš Blšták. Doliečuje si zranenie z mítingu v Prahe. Vlni na majstrovstvách Európy v Bergene bol do 23 rokov ôsmy a má nielen parametre od Boha, ale aj vôľu bojovať, a teda aj veľkú perspektívu,“ dodal tréner R. Dubovský. Mimochodom – na PTS pomáhal s koučovaním českému reprezentantovi Radkovi Juškovi, ktorý v skoku do diaľky zvíťazil skvelým výkonom 818 cm.

Netypicky na Národnom atletickom štadióne zožal potlesk aj zápasník Tajmuraz Salkazanov, ktorý Duklu a Slovensko reprezentuje od roku 2018.

Martin Korčok, Radoslav Dubovský a Matej Tóth

Peter Krajčírovič a Gabriel Baran

Viktória Forster

Slovenský olympijský a športový výbor ho ocenil za top mužský športový výkon roka 2025, pričom tento rok získal pre naše farby už piaty titul majstra Európy. „Bolo to pre mňa veľmi

Tajmuraz Salkazanov a tréner Roman Ševčík

prijemné a pekné, že som sa mohol na štadióne Dukly vôbec prvý raz ukloniť pred toľkými tisíckami Slovákov. Bolo to nielen moje poďakovanie spojené so zadostučinením, ale aj mocný impulz do ďalších zápasov,” povedal zápasník, ktorého najskôr čakajú súper i na sérii podujatí v USA a následne majstrovstvá sveta v Kazachstane.

Úžasná atmosféra

V kladive sa nedarilo bývalému dlhoročnému reprezentantovi Dukly a VŠC Marcelovi Lomnickému, ani nádejnej Veronike Kaňuchovej, ktorú už vedie legenda slovenského kladiva a VŠC Martina Hrašnová. Obaja skončili na piatom mieste. „Vôbec mi to nešlo, ako som si predstavovala. Nechápem, tak to zle som sa ešte v tomto roku na súťaži necítila,” sklamane krútila hlavou absolventka medzinárodných vzťahov a politických vied na Floridskej štátnej univerzite v americkom Tallahassee, ktorá chcela v Banskej Bystrici zabojsť aj o miesto

Dejiskom 61. mítingu P-T-S sa stal štadión VŠC Dukla

profesionálnej športovkyne vo VŠC DUKLA. V tomto smere sa lepšie ukázal Jakub Kubínek, slovenský rekordér v hode oštepom, ktorý skončil na PTS druhý.

„Viem že toto nie je čas, na ktorý mám, ale pracujem s tým a je to na dobrej ceste,” zhodnotila svoj výkon Viktória Forster, ktorá síce výrazne zlepšila svoje sezónne maximum, ale na stovke to stačilo iba na šieste miesto. Gabriela Gajanová, tiež Dukláčka a úradujúca vicemajsterka Európy z roku 2024, v behu na 800 metrov vyhrala PTS dva predchádzajúce ročníky. Na hetrik však nedosiahla. „Na našom domácom štadióne som sa veľmi tešila z výnimočnej atmosféry, ktorá mi dodala veľkú dávku pozitívnej energie. Chcela som získať medailu vo finiši, ale dnes mi to stačilo len na 4. priečku. Nabudúce.”

„Trochu som to zdramatizovala, keď som zakopla o prekážku, ale som šťastná, že som to zvládla. Atmosféra bola úžasná a ďakujem všetkým, že prišli. Keď som vyšla na dráhu a videla toľko ľudí v hľadisku, fakt som sa na preteky tešila,” usmiala sa víťazka štyristovky pretekárka Emma Zapletalová. Daniela Ledecká skončila v tejto disciplíne štvrtá a vytvorila si sezónne maximum.

Posun s príspevom Dukly

„Našou stratégiou je podporovať pretekárov s potenciálom získavať špičkové umiestnenia na vrcholových či prestížnych medzinárodných podujatiach, čoho jednoznačným príkladom je Emma Zapletalová,” uviedol riaditeľ VŠC DUKLA Gabriel Baran. Dodal, že doteraz maximálna divácka účasť hovorí o náraste záujmu o atletiku. „Aj preto sme v prospech P-T-S radi poskytli náš štadión Dukly a na podujatí priamo či nepriamo participovala tiež značná časť našich zamestnancov,” dodal.

Najkvalitnejší slovenský atletický P-T-S míting má strieborný štatút World Athletics Continental Tour. Tento rok prvýkrát prekročil v bodovaní Svetovej atletiky hranicu 84 000 bodov. Stalo sa tak najmä vďaka trom rekordom mítingu a siedmim najlepším výkonom štadióna, k čomu prispela aj Emma Zapletalová. Aj vďaka Dukle sa teda míting P-T-S medzi všetkými podujatiami tohto druhu na svete, vrátane atletickej Diamantovej ligy, z doteraz najlepšej 55. pozície v roku 2023 posunul na výborné 33. miesto.

Pavol Vitko

Foto: TASR, SITA, autor

Uprostred Gabriela Gajanová

Nová krv poddôstojníckeho zboru

Slávnostné vyradenie úspešných absolventov kurzu OR-5 na hodnosť čatár, ktorý je súčasťou postupu profesionálnych vojakov z kategórie mužstvo do kategórie poddôstojník, sa uskutočnilo vo viacerých vojenských posádkach. Kým ostatné kariérne poddôstojnícke kurzy (OR-6 až OR-9) sa realizujú v Poddôstojníckej akadémii 7. výcvikového pluku Martin, OR-5 sa po novom koná priamo v jednotlivých útvaroch, hoci martinský 7. výcvikový pluk zostáva naďalej jeho garantom.

Výnimočnú príchuť malo vyradenie pre 39 frekventantov, ktorí svoju pod-

dôstojnícku bránu prekročili v žilinskom 5. pluku špeciálneho určenia. Samotný kurz bol rozdelený na dve fázy. Desať dní mal dištančnú formu, na ktorú nadviazala nekompromisná desaťdňová prezenčná časť. Po dištančnej príprave frekventanti absolvovali dva týždne intenzívneho výcviku v 51. výcvikovej základni Žilina, 5. pluku špeciálneho určenia a vo výcvikovom priestore Hradisko, kde si vyskúšali reálny režim vojakov Síl pre špeciálne operácie.

Záverečný ceremoniál za účasti predstaviteľov Síl pre špeciálne operácie a inštruktorov pri Pamätníku vojakov

Síl pre špeciálne operácie, venovanom pamiatke rtm. in memoriam Patrika Fraštiu a kpt. in memoriam Edmunda Makovníka, bol naplnený hlbokou symbolikou a vojenskými tradíciami.

št. nrtm. Ján Munka

veliaci poddôstojník 5. pluku

špeciálneho určenia

Foto: 57. samostatný pluk

Výmena na čele prešovskej brigády

V prešovských Sokolovských kasárňach sa 9. júla uskutočnil slávnostný ceremoniál pri príležitosti odovzdania velenia 2. mechanizovanej brigády. Zúčastnili sa na ňom zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR brigádny generál Norbert Hrib, veliteľ Pozemných síl OS SR brigádny generál Štefan Acsai, viceprimátor mesta Martin Ďurišin, pris-

lušníci brigády, velitelia podriadených jednotiek a ďalší hostia. Odchádzajúci veliteľ brigády generál Jozef Kasl odovzdal bojovú zástavu útvaru novému veliteľovi, plukovníkovi Rudolfovi Jančimu. Nový veliteľ zároveň prevzal symbolický kľúč od veliteľstva brigády. Slávnostný ceremoniál vyvrcholil pochodom nastúpených jednotiek.

Špeciáli jubilovali

Sily pre špeciálne operácie Ozbrojených síl SR si pripomenuli siedme výročie svojho založenia. Počas týchto rokov prešli príslušníci VeŠSO tvrdým výcvikom a úspešne reprezentovali Slovensko v medzinárodných štruktúrach. Svoje nezastupiteľné miesto potvrdili na nebezpečných misiách od Afganistanu až po pobaltské krajiny, kde plnili záväzky v rámci Severoatlantickej aliancie. „Technológie sa menia, doktríny sa vyvíjajú, hrozby nadobúdajú nové podoby – no vždy to bol a bude

človek, kto rozhoduje o úspechu alebo neúspechu každej operácie,“ zaznelo v príhovore veliteľa Síl pre špeciálne operácie OS SR generálmajora Jaroslava Kráma. Vedenie veliteľstva vyjadřilo hlboké uznanie každému vojakovi a civilnému zamestnancovi za odbornosť, disciplínu a oddanosť službe vlasti. Súčasťou slávnosti bolo odovzdávanie vojenských medailí za vzornú službu, mimoriadne zásluhy a vernosť. Atmosféru osláv umocnili gratulácie trom príslušníkom síl, ktorí

oslávili významné životné jubileá. Slávnostnú náladu doplnilo vystúpenie Vojenskej hudby Banská Bystrica.

Kurz inštruktorov a hodnotiteľov

V poslednom júnovom týždni Simulačné centrum Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika a jeho certifikovaná výcviková organizácia realizovali špecializovaný kurz zameraný na prípravu inštruktorov a hodnotiteľov pre vybraných operátorov bezpilotných leteckých systémov, ktorí sú držiteľmi základnej kvalifikácie SPECIFIC a súčasne spĺňajú ďalšie minimálne mandatorné kritériá. Počas päťdňového intenzívneho kurzu si účastníci systematicky prehľbovali poznatky v oblasti aplikovanej pedagogiky, psychológie, motivácie a didaktických metód, nevyhnutných pre efektívne riadenie výcvikového procesu. Časť osnov sa venovala aj implementácii pokročilých techník kooperácie v rámci posádky (Crew Resource Management – CRM).

ŽELEZNÁ STENA na východe

Vo Vojenských výcvikových priestoroch Kamenica nad Cirochou, Veľké Ozorovce, Biela Hora a Poruba pod Vihorlatom sa uskutočnilo taktické cvičenie s bojovou streľbou 21. samohybného delostreleckého oddielu, nazvané STEEL WALL 26. Jeho cieľom bolo preveriť pripravenosť oddielu na plnenie úloh v operácií vysokej intenzity v podmienkach približujúcich sa čo najviac reálnemu bojovému nasadeniu. Osobitný dôraz kladlo na aplikáciu princípov mission command s následným preverení riadiacich a rozhodovacích schopností veliteľa oddielu a podriadených veliteľov batérií. Cvičenie preverilo schopnosť štábu riadiť naplánovanú operáciu, priebežne prijímať, analyzovať a vyhodnocovať informácie v časovej tiesni v režime 24/7 a navrhovať veliteľovi oddielu varianty zo jeho rozhodnutia. Išlo o prvé taktické cvičenie delostreleckej jednotky veľkosti oddielu za ostatných 25 rokov. V oblasti plánovania išlo o sériu komplexných štábnych nácvikov na plukovnej a oddielovej úrovni ako aj o realizáciu taktických cvičení všetkých palebných batérií 21. shdo v rámci národných či medzinárodných cvičení doma aj v zahraničí v rokoch 2025 a 2026. Riadiacim elementom taktického cvičenia bolo veliteľstvo a štáb 5. delostreleckého pluku pod velením veliteľa 5. dp plukovníka Hrica. Okrem príslušníkov 21. samohybného delostreleckého oddielu sa doň zapojili aj príslušníci 54. raketometného oddielu, 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany a ďalšie prvky podpory a zabezpečenia, ktorí vytvorili realistické podmienky pre výcvik a priebeh cvičenia. „Príslušníci 21. samohybného delostreleckého oddielu potvrdili vysokú úroveň profesionality, pripravenosti a schopnosti efektívne plniť úlohy v rámci súdobých vojenských operácií,“ vyjadril spokojnosť veliteľ 21. shdo podplukovník Marcel Leferovič.

Týždeň plný výziev

Príslušníci Styčného tímu pre integráciu síl NATO na Slovensku (Nato Force Integration Unit Slovakia – NFUI SVK) majú za sebou intenzívne interné cvičenie, ktoré preverilo ich pripravenosť. Počas troch dní absolvovali profesionálny strelecký tréning, otestovali si kondíciu na lezeckej stene a preukázali pevné nervy pri tréningu prežitia v prírode od orientácie v teréne až po stavbu prístreškov. Výcvik bol výnimočný vďaka špičkovej spolupráci a skúsenostiam inštruktorov z Centra výcviku Lešť, 11. mechanizovaného práporu Martin, 12. mechanizovaného práporu Nitra a 65. prieskumného práporu Prešov.

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODBOR PODPORNÝCH PROGRAMOV

**CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ
PREHLIADKY**

FotoAtak 2026
Kategorije: 1. Ozbrojené sily vo fotografii
2. Voľná tvorba

Galéria MĽ 2026
Kategorije: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Užitočné umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok 11. september 2026

Chemici z Rožňavy opäť v nasadení

Vojenská základňa Ādaži v Lotyšsku privítala novú posilu zo Slovenska. Príslušníci 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany z Rožňavy vystriedali svojich kolegov a prebrali operačnú úlohu v rámci Mnohonárodnej brigády NATO. Pre rožňavských chemikov ide už o štvrtú rotáciu v tejto pobaltskej krajine, kde potvrdzujú vysoký štandard pripravenosti a profesionality slovenských ozbrojených síl.

Jasný mandát

Odchodu na plnenie úloh do zahraničnej operácie predchádzali intenzívne výcviky. Vojaci museli prejsť náročným procesom národnej certifikácie a taktickými cvičeniami s cieľom overiť ich kompatibilitu s aliančnými partnermi. Kľúčovou súčasťou komplexnej prípravy bol aj špeciálny výcvik s reálnymi toxickými chemickými látkami, ktorý príslušníci absolvovali vo Výcvikovom a testovacom centre radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (VTC RCHBO) v Zemianskych Kostolnoch. Unikátny tréning preveril ich psychickú odolnosť, ako aj schopnosť bezchybne reagovať v podmienkach skutočného ohrozenia.

Spektrum úloh štvrtej rotácie zahŕňa:

- monitorovanie situácie: nepretržitý radiačný, chemický a biologický prieskum v priestore nasadenia
- identifikáciu toxických látok: odber a expertíza vzoriek v poľných podmienkach
- spoločné cvičenia: integrácia do bojových štruktúr mnohonárodnej brigády a zladovanie postupov s ostatnými armádami NATO.

V medzinárodnom prostredí

103. prápor RCHBO z Rožňavy patrí dlhodobo k vysoko špecializovaným jednotkám Ozbrojených síl SR. Jeho pôsobenie v Lotyšsku je jasným signálom, že Slovensko neberie svoje záväzky voči kolektívnej bezpečnosti na

ľahkú váhu. Práca v mnohonárodnom prostredí navyše našim vojakom prináša neoceniteľné praktické skúsenosti. Zdieľanie postupov s partnermi z iných členských krajín Aliancie posúva úroveň ich vlastných odborných znalostí a praktických zručností vpred.

Pre slovenských chemikov ide o druhé veľké formované nasadenie ucelenej jednotky v zahraničných operáciách. Týmto krokom symbolicky nadväzujú na historický míľnik a mimoriadne úspešné angažmán slovenských chemikov v Kuvajte. Slováci boli v regióne prítomní

už počas operácie Púštna búrka v rámci spoločného česko-slovenského práporu.

Kontinuita a hrdosť

Štvrtá rotácia plynule nadväzuje na úspechy svojich predchodcov, ktorí v Lotyšsku zanechali výborné meno. Pred odchodom sa s vojakmi v materských kasárňach v Rožňave slávnostne rozlúčil veliteľ pozemných síl OS SR, velenie 103. práporu RCHBO, rodinní príslušníci a ďalší pozvaní hostia. Velitelia vyjadrili plnú dôveru v schopnosti nastupujúceho kontingentu a zdôraznili, že úspešné splnenie úloh a ochrana zdravia sú hlavnými prioritami nasledujúcich mesiacov.

Slovenskí chemici sú na mieste, pripravení plniť rozkazy a hrdosť reprezentovať Slovenskú republiku pod vlajkou NATO.

nrtm. Tomáš Božok

veliaci poddôstojník Centra mobilných laboratórií 103. práporu RCHBO Rožňana

MILITARY ENGLISH

NATO SUMMIT 2026

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

Expectations are often much bigger than final results; occasionally results **outgrow** ambition, and once in a while they match. The latter is true for the NATO Summit in Ankara (7-8 July 2026), where priorities set by the NATO Secretary General Mark Rutte – **raising** allied defence investment, strengthening defence-industrial production, and continuing support for Ukraine – were met.

Although a number of sources **praise** as a key **deliverable** the strong reaffirmation of the collective defence commitment under Article 5, with language underscoring **deterrence** against Russia and other potential adversaries, the true accomplishments of the Ankara Summit are more than \$50 billion in new **procurement** for precision-strike weapons, air and missile defence, and **uncrewed systems**; agreement on longterm military, financial, and training support for Ukraine, including a multiyear assistance framework; and clear commitment to move beyond the 2% of GDP defence spending. In this way, Ankara may have witnessed the development of a stronger Europe in NATO.

Ukraine emerged as a clear winner at the NATO Summit building upon its successful drone offensive that began this spring: Volodymyr Zelenskyy returned to Kiev with an unexpected promise made by President Trump to license Ukraine to build Patriot interceptors and US readiness to move on the co-production of drones. Moreover, the Allies pledged €70 billion in military aid for Ukraine for 2026, with a commitment to **sustain** equivalent support in 2027. Leaders called it “building the future: a stronger Europe in a stronger NATO.”

The summit also **showcased friction points** within the alliance, including disputes surrounding Iran (which NATO Secretary General placed “outside NATO territory”), Greenland, Spain (which US President called “terrible partner” ordering trade cut off), and **lingering** anxieties about US **reliability**. However, the discourse around “NATO 3.0” and industrial rearmament suggests a **durable** shift: from crisismanagement and expeditionary operations to longduration greatpower deterrence.

After Ankara, some experts claim, NATO shall be driven by two fundamental structural dynamics: “the transformation of warfare, highlighted by the

conflict in Ukraine, and the changing distribution of transatlantic responsibilities as the United States increasingly prioritizes homeland security and the Indo-Pacific” (for more see: freiheit.org). The future configuration of NATO is likely to feature a stronger European role, greater emphasis on defence industrial capacity, deeper technological integration, and increased reliance on the **resilience** and capabilities of individual Allies.

QUESTIONS:

1. Ktoré sú štyri najmarkantnejšie výsledky summitu NATO v Ankare?
2. Prečo mnohí označujú Ukrajinu ako víťaza summitu?
3. Ktoré štyri piliere budú pravdepodobne dominantné pre budúcnosť Aliancie?

GLOSSARY

- **outgrow** /aʊt'grəʊ/ – prerásť
- **raising** /'reɪzɪŋ/ – zvyšovať
- **praise** /preɪz/ – vyzdvihať
- **deliverable** /dɪ'lɪvərəbəl/ – výstup, výsledok
- **deterrence** /dɪ'tɜːns/ – odstrašenie
- **procurement** /prə'kjʊəmənt/ – obstaranie
- **uncrewed systems** /ʌn'kruːd'sɪstəmz/ – bezposádkové systémy
- **sustain** /sə'steɪn/ – udržiavať
- **showcased** /'ʃəʊkeɪst/ – ukázať
- **friction points** /'frɪkʃn pɔɪnts/ – trecie plochy, body sváru
- **lingering** /'lɪŋgərɪŋ/ – pretrvávajúce
- **reliability** /rɪ'lɪə'bɪləti/ – spoľahlivosť
- **durable** /'djʊərəbəl/ – pevný
- **resilience** /rɪ'zɪliəns/ – odolnosť

pplk. Mgr. Pavel Lukáč
biskupský vikár Vikariátu Ordinariátu
Ozbrojených síl SR

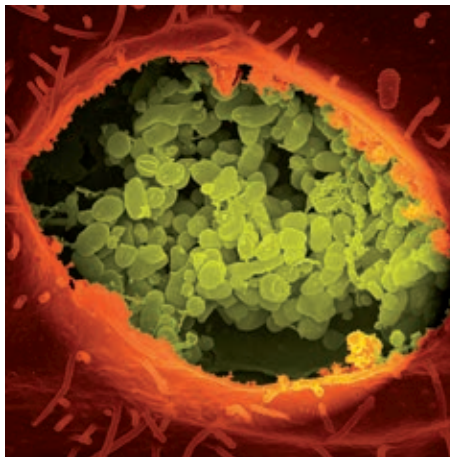
Nakoniec vyhráme

Čo majú spoločné Július Cézar a Alexander Veľký? To, že sa viac než iní mocní starovekí vodcovia preslávili ako najväčší dobyvatelia na svete. Vďaka svojim vojenským ťaženiam sa dostali vo svete veľmi ďaleko a kam prišli, tam rozširovali hranice svojej mocnej ríše. Zahrnuli by sme k týmto dvom aj Ježiša? Alebo svätého Pavla? Alebo povedzme seba? Na Krista a kresťanov nikto nezvykne myslieť ako na dobyvateľov. Ježiš zomrel potupnou a hanebnou smrťou rukami Rimanov. Tí istí Rimania stáli aj svätého Pavla. Kristus a kresťania môžu teda pripomínať skôr podrobených ľudí než dobyvateľov. A predsa si Ježiš svojou obetou na kríži a zmŕtvychstaním podrobil toho najväčšieho nepriateľa zo všetkých: hriech a smrť. My kresťania sme pokrstení v Kristovi, a preto máme podiel na jeho víťazstve bez ohľadu na to, čo sa nám v živote prihodilo. Pavlove slová dodávali prvým kresťanom pokoj a odvahu, najmä, keď ich prenasledovali pre vieru. Aj vtedy, keď zdanlivo prehrávali, vedeli, že v skutočnosti vyhrávajú. Verili, že ani tá najhoršia katastrofa ich nedokáže odlúčiť od Ježiša (pozri List Rimanom 8, 39)! Možno niekto z nás teraz prežíva podobný strach alebo úzkosť, aké spomína svätý Pavol. Alebo možno opakovane prehrávame boj s nejakým pokušením. Nech je to čokoľvek, vedzme, že keď sa budeme pridŕžať Pána, nakoniec vyhráme. Ježiš nás jedného dňa privíta vo svojom Nebeskom kráľovstve, v ktorom bude všetko nádherné a dobré. Dovtedy pamätajte na to, že Boh sa od nás nikdy neodlúči; jeho láska je totiž príliš mocná, príliš skutočná a príliš spoľahlivá na to, aby niečo také urobil. Práve skrze túto jeho lásku zvíťazíme nad hriechom, smrťou a všetkými strasťami života. A tak sa aj z každého jedného z nás stane slávny dobyvateľ.

Čo potrebujete vedieť o horúčke Q

Vlani na Slovensku laboratória potvrdili ochorenia na horúčku Q, spôsobené baktériou *Coxiella burnetii*.

Coxiella burnetii je baktéria, ktorá u ľudí spôsobuje ochorenie nazývané horúčka Q. Baktéria prirodzene infikuje niektoré zvieratá, ako sú kozy, ovce a kravy. Nachádza sa v moči, stolici a mlieku infikovaných zvierat, ale najmä v maternici, placentе a v plodovej vode.

Baktériu môže prenášať aj široká škála iných živočíchov, ako sú voľne žijúce zvieratá (cicavce, plazy, ryby a vtáky) alebo aj domáce zvieratá (mačky a psy). Ojedinele sa môže prenášať kliešťami alebo inými článkonožcami.

Ako sa šíri horúčka Q?

Ochorenie sa šíri zvyčajne kontaktom s infikovaným zvieraťom, najčastejšie ovcami, ko-

zami a hovädzím dobytkom, alebo kontaktom s plodom, placentou alebo telesnými tekutinami z obdobia po pôrode zvieraťa. Nákaza je možná aj kontaminovaným mliekom alebo výrobkami z neho.

U ľudí môže ochorenie vzniknúť aj bez priameho kontaktu s infikovanými zvieratami, pretože *Coxiella burnetii* je vysoko odolná voči rôznym vplyvom prostredia a šíri sa po vetre. Možno sa nakaziť aj kontaktom s kontaminovanými poľnohospodárskymi produktmi ako je vlna, srst, slama alebo seno.

Šírenie z človeka na človeka je veľmi zriedkavé.

Aké sú príznaky ochorenia?

Infekcia prebieha často bezpríznakovo. Ak sa akútne príznaky ochorenia objavia, sú podobné chrípke. Inkubačný čas ochorenia, teda čas od nakazenia sa po objavenie sa prvých príznakov ochorenia, je 3 až 30 dní, zvyčajne sú to dva až tri týždne.

Medzi najčastejšie príznaky patria:

- vysoká horúčka,
- bolesť hlavy,
- únava,
- kašeľ,
- potenie,
- zimnica,
- bolesť svalov,
- vyskytnúť sa môžu aj infekcia oka, citlivosť na svetlo, infekcia dýchacích ciest, dýchavičnosť, bolesť na hrudníku, nevoľnosť, vracanie, bolesť žalúdka, kožné vyrážky a hnačka.

Ako sa majú chrániť osoby, ktoré pracujú s dobytkom?

Pri práci s dobytkom odporúčame používať osobné ochranné prostriedky, teda respirátory, jednorazové ochranné odevy, rukavice a pracovnú obuv. Nejedzte, nepite a nefajčite v priestoroch, kde sa zdržiavajú zvieratá. Dôkladne dezinfikujte zariadenia a pracovné nástroje.

Ako sa ešte chrániť pred nákazou?

- Vyhnite sa kontaktu s nakazenými zvieratami.

• Obmedzte aktivity, pri ktorých sa víri prach, pretože ten dokáže preniesť baktérie na dlhé vzdialenosti.

• Konzumujte iba pasterizované mlieko a výrobky z neho. Dbajte na dôkladnú hygienu rúk, obzvlášť po kontakte so zvieratami.

Ktoré skupiny obyvateľstva sú ohrozené najviac?

Zvýšenému riziku nákazy je vystavený každý, kto pracuje s dobytkom, ovcami alebo výrobkami z nich, ako napríklad poľnohospodárski pracovníci, pracovníci na bitúnkoch, pracovníci v mäsokombinátoch, veterinári a pracovníci spracovávajúci vlnu.

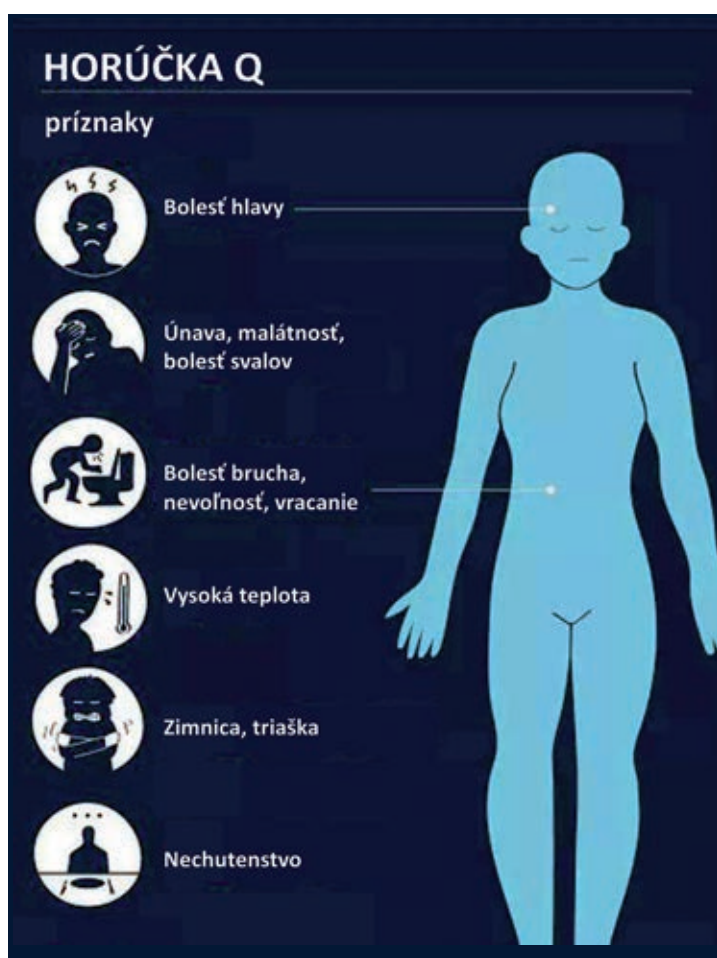
Ohrozenou skupinou sú tehotné ženy, nakoľko existuje riziko prenosu infekcie na plod. Ochorenie môže byť obzvlášť závažné aj u novorodencov.

Ohrozené sú aj osoby s ochoreniami srdca a ciev, s oslabeným imunitným systémom a s poruchou funkcie obličiek.

Ako sa ochorenie lieči?

Horúčka Q vyžaduje odborné lekárske ošetrovanie. Lieči sa antibiotikami.

Úrad verejného zdravotníctva SR

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIV. • č. 8/2026
• Redakčná uzávierka 3. 8. 2026 • Do výroby zadané 7. 8. 2026 • Vedúci: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepkamod.gov.sk
• Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitkomod.gov.sk • Redaktor: Mgr. Jaroslav CABUK, tel.: 0960 30 30 21, e-mail: jaroslav.cabukmod.gov.sk • Jazyková redakcia: Mgr. Mária MIKOVÁ, PhD.
• Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava
• www.mosr.sk/obrana/ • obrana@mod.gov.sk • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Ákos Vincze
Centrum psychologických služieb
Ozbrojených síl SR

Operatívno-situačná psychohygiena: Minúty, ktoré môžu rozhodnúť

Počas služby, ale aj doma, sa od vás očakáva sústredenosť, spoľahlivosť a schopnosť reagovať aj v náročných situáciách. Pravdepodobne dobre viete, že o techniku, výstroj či fyzickú kondíciu sa treba pravidelne starať. Ako často však venujete pozornosť vlastnej psychike?

Možno poznáte dni, keď sa vám horšie sústreď, rastie podráždenosť, robíte viac drobných chýb alebo máte pocit, že vás aj bežné úlohy stoja viac energie než zvyčajne. Nie je to zlyhanie, ani nedostatok schopností. Často je to len signál, že vaša psychika potrebuje krátku regeneráciu. Práve o tom je operatívno-situačná psychohygiena. Je to využívanie krátkych a jednoduchých techník počas bežných voľných chvíľ dňa. Počas presunu vo vozidle, pri prechode medzi budovami, pri čakaní na kolegu alebo pred začiatkom porady môžete niekoľko minút venovať vedomému dýchaniu, krátkemu uvoľneniu svalov, strečingu alebo jednoduchému zhodnoteniu vlastného psychického stavu. Nevyžaduje si to špeciálne podmienky ani veľa času. Využijete iba okamihy, ktoré by inak zostali nevyužit.

Skúste sa počas dňa občas zastaviť a položiť si jednoduchú otázku: „Ako na tom práve teraz som?“ Ak by ste na vozidle spozorovali varovný signál, pravdepodobne by ste ho neignorovali. Rovnakú pozornosť si zaslúži aj vaša psychika. Niekoľko minút venovaných sebe samému môže pomôcť udržať si koncentráciu, psychickú odolnosť aj potrebný nadhľad. Operatívno-situačná psychohygiena nie je luxus ani prejav slabosti. Je to praktický nástroj, ktorý vám pomáha zostať pripraveným na situácie, v ktorých sa od vás očakáva maximum. V konečnom dôsledku nejde o to robiť menej, ale dlhšie si zachovať schopnosť podávať kvalitný výkon.

NOVINKA - SILVESTER UŽ AJ V PIEŠŤANOCH

RODINNÁ REKREÁCIA

Zažite Silvester 2026 v Hoteli Granit Piešťany.

Termín pobytu je 30. 12. 2026 - 3. 1. 2027, v trvaní 5 dní (4 noci). O rodinnú rekreáciu si môžete zažiadať priamo na Vojenskom úrade sociálneho zabezpečenia (VUSZ).

Ak uprednostňujete komornejšiu atmosféru pred bujarými oslavami, táto ponuka je pre vás ideálna.

ČO VÁS ČAKÁ?

Počas Silvestra bude podávaná slávnostná večera, varené víno, nealkoholický punč i polnočný prípitok.

Kúpeľné mesto s bohatou históriou v tomto období ponúka veľa možností kultúrneho i voľnočasového vyžitia.

Hotel Granit Piešťany sa nachádza v pešej dostupnosti do centra mesta.

Počet miest na silvestrovský pobyt je limitovaný.

www.granithotels.sk

repcia.pn@granithotels.sk

Prvá plaketa SNP

Slovenské národné povstanie sa zaradilo k najvýznamnejším udalostiam moderných slovenských dejín. Československá vláda si veľmi dobre uvedomovala jeho význam a po skončení vojny sa ho snažila pripomínať rôznymi spôsobmi.

Jedným z najvýraznejších bolo udeľovanie vyznamenaní a vytváranie pamätných predmetov.

Krátka po vojne bola realizácia výroby takýchto predmetov náročná. Hlavným dôvodom bol nepriaznivý stav priemyselnej výroby. Prvé úvahy o vytvorení oficiálnej plakety pripomínajúcej SNP sa preto začali objavovať až v roku 1946.

Bojoval v povstaní

Za autora plakety pripomínajúcej Slovenské národné povstanie bol vybraný Fraňo Štefunko, ktorý patril medzi významné osobnosti moderného slovenského sochárstva. V období Slovenského štátu vytvoril návrh na 20 korunovú mincu a návrhy vojenských vyznamenaní. Jeho diela sa vyznačovali precíznym spracovaním detailov, ktoré spájali sochárstvo, šperkárstvo a dizajn. Hoci bol populárnym autorom v období Slovenského štátu, nebol stotožnený s ideológiou režimu a aktívne sa zapojil do SNP so zbraňou v ruke. V novembri 1944 bol počas bojov zranený. Začiatkom januára 1945 ho nemecké orgány za účasť v povstaní odsúdili na trest smrti, no pred popravou sa mu podarilo utiecť a až do oslobodenia sa ukrýval.

Obdobie SNP ovplyvnilo jeho ďalšiu tvorbu, ktorá sa výrazne zmenila. Kým pred vojnou sa venoval portrétnej tvorbe, historickým a národným motívom,

po skúsenosti so SNP sa jeho diela viac sústreďovali na vojnovú tragédiu, hrdinstvo a pamiatku padlých.

Sloboda vedie ľud

Práve kvôli prežitým udalostiam sa Štefunko ujal aj návrhu pamätnej plakety pripomínajúcej Slovenské národné povstanie. Na averze je vyobrazená ženská alegorická postava bojovníčky s vlajkou, ktorá symbolizuje slobodu a odpor proti útlaku. Štefunko sa pri jej stvárnení inšpiroval slávnym dielom Eugèna Delacroixa Sloboda vedie ľud, čím chcel zdôrazniť myšlienku, že sa do SNP zapojili aj civilisti. Dolnú časť kompozície dopĺňajú partizáni so zbraňami v prostredí slovenských hôr, čo dotvára bojový charakter a prepojenie s krajinou. Po kraji medaily sa nachádza nápis SLOVENSKÉ NÁRODNÉ POVSTANIE 1944 a podpis autora FR. ŠTEFUNKO.

Reverz má naopak pietny a tragický charakter. Oproti dynamickému averzu pôsobí pokojnejšie a melancholickéjšie. Zobrazuje symbolický výjav anjela a padlého človeka, ktorý vyjadruje bolesť, stratu a obete vojny. Táto časť diela pripomína ľudské utrpenie spojené s povstaním a jeho dôsledkami. Po obvode reverzu je nápis PAMIATKE PADLÝCH HRDINOV A MARTÝROV,

ktorý zdôrazňuje pamätný a uctievaný charakter celej plakety.

Výroba v kremnickej mincovni

Plaketu SNP vyrábala Štátna mincovňa Kremnica, a to v troch variantoch. Prvá verzia bola razená do bronzu bez limitu počtu kusov, čo umožnilo jej širšie rozšírenie medzi verejnosťou. Druhou variantnou bola plaketa razená do striebra, vyhotovená v limitovanom množstve. Predávala sa za cenu 500 Kčs. Tretia verzia mala odlišné spracovanie, išlo len o averz plakety zobrazujúca bojového ducha SNP, zasadený do mramorového podstavca ako reprezentatívny predmet. Predaj zabezpečovala priamo mincovňa, pričom si ju zákazníci mohli objednať prostredníctvom pošty alebo telefonicky. Medaila mala aj širší spoločenský význam. Časť výtazku z predaja bola venovaná na podporu pamätníka v Martine, na realizácii ktorého sa podieľal aj autor plakety.

Prvá plaketa pripomínajúca SNP sa stala nielen symbolom boja za slobodu a obnovenie Československa, ale aj pamiatkou na padlých, ktorí počas bojov zaplatili najvyššiu cenu.

Mgr. Lukáš Volentier, PhD.
Múzeum SNP Banská Bystrica

Marína Paulíny: Všetko pre vlast'

Marína Paulíny vo Filadelfii v roku 1944

Marína Paulíny pochádzala z Turca, zo starého farbiarskeho rodu zo Slovenského Pravna. Narodila sa 28. marca 1897 v národne uvedomelej rodine, ktorá sa v roku 1905 vysťahovala do USA. Usadila sa v Stamforde, kde sa Marínin otec zamestnal v továrni. Po jeho predčasnej smrti v roku 1916 rodina zostala v USA. Marína vyštudovala obchodnú školu v Chicagu a v roku 1917 začala pracovať v Pittsburghu na ústredí Československého národného združenia a Slovenskej ligy. Pôsobila tu až do ukončenia prvej svetovej vojny a vyhlásenia samostatnej Československej republiky v roku 1918. Ešte v tom istom roku sa presťahovala do New Yorku a začala pracovať na novom československom konzuláte. Keďže v tom čase sa v Rusku nachádzali československí legionári v zložitom postavení, rozhodol sa americký Červený kríž vyslať na Sibír humanitárnu pomoc správdzanú lekármi, ošetrovateľmi a tlmočníkmi. Marína sa prihlásila a po absolvovaní ošetrovateľského kurzu odišla na jar 1919 ako ošetrovateľka a tlmočníčka s transportom zo San Francisca do Vladivostoku. Po ukončení misie na Sibíri bola evakuovaná spolu s legionármi na lodi Heffron.

Riaditeľka Slovakotouru

Po návrate z Ruska sa usadila v Československej republike, kde sa aktívne zapojila do organizovania americkej vládnej pomoci určenej pre povojnovú

Aktivistku, humanitárnu pracovníčku a diplomatku Marínu Paulíny postretol osud podobný tragédii M. R. Štefánika. Zahynula pri havárii lietadla, ktorým sa po rokoch mala vrátiť späť do vlasti.

Európu. V roku 1921 stála pri etablovaní americkej organizácie YWCA (Young Women's Christian Association) v Československu, kde mala vybudovať základy sociálnej práce. Marína sa stala jej prvou sekretárkou a neskôr riaditeľkou bratislavskej pobočky. V roku 1924 sa presťahovala späť do USA. Pôsobila ako riaditeľka organizácie Czechoslovak Art Studio v Chicagu, ktorá sa venovala predaju českých a slovenských umeleckých výrobkov, ako aj propagácii Československej republiky v USA prostredníctvom prednášok o českom a slovenskom ľudovom umení.

Do Československa sa vrátila opäť v roku 1936 ako riaditeľka novovzniknutej kancelárie pre turistický a cudzinecký ruch Slovakotour a podpredsedníčka Anglo-American Society of Czechoslovakia. Jej úlohou bolo správdzať významných anglických a amerických politikov, žurnalistov a umelcov po Československu a podávať im informácie o miestnych pomeroch, ako aj o maďarskej a nemeckej menšine.

Po definitívnom rozbití Československej republiky a vzniku Slovenského štátu v roku 1939 ju ako nespoľahlivú prepustili. Stala sa korešpondentkou amerických a anglických médií informujúcich o situácii v strednej Európe.

Bomby v Londýne

Slovensko definitívne opustila 14. septembra 1939 a emigrovala do Londýna.

Z pasu Maríny Paulíny v roku 1919

Ani tu však nezaháľala a koncom roku 1940 sa zapojila do činnosti Československého Červeného kríža v Londýne ako jeho podpredsedníčka. Na starosti mala spoluprácu so spojeneckými Červenými krížmi (britským, kanadským a americkým), ako aj starostlivosť o vojnových zajatcov, ktorým nemecké úrady nepriznali štatút vojnového zajatca, a teda ani ochranu podľa Ženevskej konvencie. Zorganizovala tiež rodinnú informačnú službu, ktorá zhromaždila zoznamy emigrantov z Československa roztrúsených po celom svete a začala pátrať po nezvestných členoch rodín. Ako obyvateľka Londýna bola vystavená nemeckému bombardovaniu mesta a jeho ničivým následkom. Počas jedného náletu ju dokonca zasypali trosky budovy, v ktorej sa práve nachádzala. Na jar 1944 ju vyslali na propagačnú a informačnú cestu po Kanade a Spojených štátoch. O rok neskôr rokovala v Ženeve s Medzinárodným Červeným krížom o pomoci účastníkom Slovenského národného povstania, ktorí sa ocitli v nemeckých koncentračných táboroch, ako aj o plánovanej povojnovej pomoci.

Nedolek domov

Po skončení druhej svetovej vojny sa mala na prelome októbra a novembra zúčastniť na medzinárodnej konferencii Červeného kríža. Predtým však chcela opäť navštíviť Československo. Návratu do vlasti sa však už nedožila. Lietadlo, do ktorého 5. októbra 1945 nastúpila, sa zrútilo pri letisku Blackbushe v Anglicku. Zahynuli všetci členovia posádky a cestujúci.

Marína Paulíny bola pochovaná 11. októbra 1945 v Brookwoode pri Londýne a jej pozostatky neboli prevezené do vlasti. Za zásluhy v odboji jej in memoriam udelili viacero vyznamenaní: v roku 1947 Československý vojnový kríž 1939, v roku 2024 Kríž Milana Rastislava Štefánika II. triedy a Medailu Allice Masarykovej.

Mgr. Jana Zaťková, PhD.
Vojenský historický ústav

Drevená valaška generála Klapálka

Drevená valaška sa do zbierok vtedajšieho Dukelského múzea dostala 25. mája 1972 ako dar armádneho generála Karla Klapálka. Exponát je dnes vystavený v novej expozícii vo Vyhliadkovej veži na Dukle, kde sa nachádza v sklenej vitríne na spodnej expozičnej kupole.

Predmet predstavuje zaujímavý a zároveň osobný artefakt, spojený s udalosťami karpatsko-duklianskej operácie a s osobnosťou Karla Klapálka. Valaška je zhotovená prevažne z dreva, pričom jej spodná časť je ukončená kovovým hrotom v tvare šíp.

Historizujúca valaška

Svojím tvarom pripomína tradičnú valašku, ktorá mohla plniť praktickú, symbolickú i reprezentatívnu funkciu. V tomto prípade však nejde o bežný úžitkový predmet, ale o osobitú pamiatku vytvorenú v konkrétnom historickom prostredí. Valašku vyrobil počas bojov na Dukle v roku 1944 samotný generál Karel Klapálek. Jej výnimočnosť spočíva predovšetkým v osobnom charaktere a zachovaných vyrezávaných motívoch. Na jednej strane sa nachádzajú iniciály K. K. a nápis „Dukla“, odkazujúce na osobu autora a miesto vzniku predmetu. Druhá strana nesie štátny znak Československa, nápis PRAVDA VÍTEŽÍ a letopočet 1944. Vďaka známemu pôvodu, presnému datovaniu, zachovaným nápisom a priamemu darovaniu do múzejnej zbierky patrí medzi exponáty, ktoré dokážu návštevníkovi priblížiť vojnové dejiny nielen prostredníctvom historických faktov, ale aj cez osobný príbeh ich aktéra.

Legionár generálom

Valaška je hodnotná nielen ako ukážka ručného spracovania dreva, ale predo-

všetkým ako autentický predmet spätý s konkrétnou osobnosťou, miestom a historickou udalosťou. Predstavuje osobné svedectvo vojaka a veliteľa, ktorý prešiel bojiskami prvej i druhej svetovej vojny a ktorého život bol úzko prepojený s dejinami československého vojenského odboja. Jej význam zvyšuje aj skutočnosť, že si ju Karel Klapálek po vojne ponechal a neskôr ju daroval do zbierok vtedajšieho Dukelského múzea.

Armádny generál Karel Klapálek sa narodil 26. mája 1893 v Novom Meste nad Metují. Počas prvej svetovej vojny vstúpil do československých légii v Rusku, kde bol zaradený do 3. streleckého pluku. V roku 1917 absolvoval dôstojnícku školu a ako veliteľ čaty sa zúčastnil bitky pri Zborove. V medzivojnovom období zostal v československej armáde a pôsobil vo viacerých veliteľských funkciách. Po vzniku Protektorátu však bol z armády prepustený, v civile pracoval ako riaditeľ živnostenského úradu v Českých Budějoviciach, kde viedol aj ilegálnu pobočku odbojovej organizácie Obrana národa.

Bránil Tobruk v Afrike

Po rozbití odbojovej pobočky mu hrozilo zatknutie, preto v roku 1940 ušiel do exilu vo Francúzsku a po kapitulácii Francúzska prešiel do Palestíny. V československých jednotkách na Strednom a Blízkom východe pôsobil ako veliteľ československého 11. pešieho práporu – Východného, neskôr 200.

lahkého protiletadlového pluku – Východného, s ktorými sa zúčastnil bojov v Libanone, Sýrii, ako aj jednej z najvýznamnejších vojenských akcií československej jednotky v severnej Afrike – obrany kľúčového líbyjského prístavného mesta Tobruk.

V roku 1943 sa stal súčasťou vznikajúcej Československej samostatnej obrnenej brigády vo Veľkej Británii. V roku 1944 bol na vlastnú žiadosť prevelený k čs. jednotkám v ZSSR, kde ho generál Ludvík Svoboda ustanovil za veliteľa 3. československej samostatnej brigády a v roku 1945 mu Svoboda odovzdal aj velenie celého 1. československého armádneho zboru v ZSSR, s ktorým bojoval až do konca vojny. Zúčastnil sa bojov karpatsko-duklianskej operácie, aj oslobodzovania Slovenska a Moravy. Po ukončení bojov pôsobil v Prahe najskôr ako zástupca veliteľa, neskôr veliteľ vojenskej oblasti I v hodnosti divízneho generála a po čase bol povýšený na armádneho generála.

Väzenie i rehabilitácia

V 50. rokoch ho však označili za politicky nespoľahlivého a prepustili z armády. V novembri 1954 ho vo vykonštruovanom procese odsúdili na šesť rokov väzenia, prepadnutie majetku a zbavenie vojenských hodností.

Vďaka zásahu maršalov a generálov Chruščova, Žukova a Koneva bol v roku 1956 z väzenia prepustený, získal naspäť svoj majetok i vojenskú hodnosť. V roku 1968 mu udelili titul Hrdina ČSSR. Karel Klapálek zomrel 18. novembra 1984 v Prahe. Jeho drevená valaška, vytvorená počas bojov na Dukle, dnes predstavuje jedinečné spojenie osobného príbehu vojaka s dejinami druhej svetovej vojny a patrí medzi pozoruhodné exponáty zbierok Vojenského historického múzea vo Svidníku.

Text a foto: Mgr. Lenka Vrabľová
Vojenské historické múzeum,
múzejné oddelenie Svidník

Banská Bystrica

**29. august 2026
9.00 – 16.30 h**

**CHRÁŇME SI MIER,
RODIL SA ŤAŽKO**

- 09.00** Otvorenie areálu Parku pod Pamätníkom SNP pre verejnosť
- 10.00** Pietny akt kladenia vencov
- 11.00** Slávnostný program s príhovormi hostí a kultúrnymi vstupmi
- 12.40** Program pre verejnosť
- 14.00** Slávnostná vojenská prísaha
- 15.00** Program pre verejnosť

[instagram.com/ministerstvo_obrany_sr](https://www.instagram.com/ministerstvo_obrany_sr)

[facebook.com/mosr.sk](https://www.facebook.com/mosr.sk)

www.mosr.sk

Múzeum
Slovenského
Národného
Povstania
MUSEUM OF SLOVAK NATIONAL UPRISING

MESTO
BANSKÁ BYSTRICA

 MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

 MINISTERSTVO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY